

RUDA

ČASOPIS POSLOVNEGA SISTEMA PREMOGOVNIK VELENJE
februar 2006, številka 2, leto XL



foto Hans



foto Hans

Uresničevanje razvojnega načrta s
soglasjem vseh

stran 4

Zato bomo lahko pridobivali premog
še 40 let

stran 6

Lani 21 nesreč pri delu manj kot
predlani

stran 8

Vsebina

Časopis poslovnega sistema Premogovnik Velenje, februar 2006, številka 2

4 Uresničevanje razvojnega načrta s soglasjem vseh

»Predstavljamo vam realen osnutek razvojnega načrta, o katerem moramo skupaj razpravljati ter glede usmeritev in aktivnosti doseči soglasje vseh partnerjev,« je osnutek razvojnega načrta Premogovnika Velenje 2006-2011 konec januarja v razpravo pospremil dr. Dervarič.

6 Zato bomo lahko pridobivali premog še 40 let

Dr. Milan Medved: »Vsem zaposlenim v Premogovniku Velenje želim, da najdejo svoje pravo mesto v teh akcijah, da vsak posameznik prispeva k realizaciji načrtov, kajti pravzaprav tega ne počnemo več zase, temveč za naše otroke, zanamce. Govorimo namreč o štiridesetih letih podaljšanja življenjske dobe Premogovnika.«

8 Lani 21 nesreč pri delu manj kot predlani

Trend zmanjševanja števila nesreč je rezultat dolgoletnega dela na področju humanosti dela, vse večje mehaniziranosti pridobivanja premoga, zagotavljanja boljših razmer v delovnem okolju, sistematičnega analiziranja vzrokov nesreč, ukrepanja in odpravljanja ugotovljenih pomanjkljivosti ter rednega izobraževanja in preverjanja znanja delavcev s področja varnosti in zdravja pri delu.

11 Novice iz energetike

12 Leto varčevanja: Obvladovanje stroškov

Stroške bomo uspešno obvladovali le, če se bomo tega zavedali vsi v podjetju, vsak na svojem mestu. Vprašajmo se: kako lahko jaz pri svojem delu vplivam na stroške?

15 Predlagajte, pohvalite, vprašajte, povejte svoje mnenje

16 Dohodnina za lani po novem

18 Sistem ravnanja z okoljem, varnostjo in kakovostjo

21 Karbon: Področja, kjer dela in trga ne manjka

S 1. januarjem je povezana družba Karbon doživela organizacijsko spremembo, se kadrovske okrepila, hkrati pa zastavila nekaj projektov, ki ji bodo zagotovo krojili uspešno prihodnost.

24 HTZ IP: Obeta se dinamično in delovno leto

26 ERICo: Tudi ERICo se bo prestrukturiral

27 Knjiga o pticah Šaleškega pojezerja

28 S srcem za srce, s srcem za koronarograf

29 Nasveti ob ptičji gripi

30 Zdravje: Čokolada za želodec, dušo in srce

32 Športno društvo

39 Nagradna križanka: HTZ IP NERJAVNI PROGRAMI





Časopis poslovnega sistema
Premogovnik Velenje,
februar 2006, številka 2

Izdajatelj

Premogovnik Velenje

Uredništvo

Glavna in odgovorna urednica:

Diana Janežič

Novinarica in lektorica:

Dragica Marinšek

Naslov: Uredništvo Rudarja,

Partizanska 78, 3320 Velenje,

tel. 03/899-63-96, fax. 03/5869-131

e-pošta: diana.janezic@rlv.si

Uredniški odbor

Božena Steiner, predsednica

Diana Janežič, glavna in odgovorna urednica

Dragica Marinšek, lektorica

Pavel Skornšek, Proizvodnja

Branko Mlinšek, predsednik

sveta delavcev

Tomo Lipnik, predsednik sindikata

Mag. Anita Bajuk, HTZ IP

Oblikovanje:

Ivo Hans Avberšek,

Prostudio, HTZ IP, d.o.o., Velenje

e-pošta: ivo.avbersek@rlv.si

Trženje oglasnega prostora:

Prostudio, HTZ IP, d.o.o., Velenje

kontakt: David Koren, tel. 03/5871-774,

GSM 051-301-634, e-pošta:

david.koren@rlv.si; prostudio@rlv.si

Grafična priprava

Eurograf, d.o.o.,

Velenje

Tisk

Eurograf, d.o.o., Velenje

Naklada

4000 izvodov

Mesečnik Rudar prejemaajo zaposleni v poslovnem sistemu Premogovnik Velenje brezplačno. Davek na dodano vrednost po stopnji 8,5%. Poština plačana pri pošti 3320.

UVODNIK

OBVEŠČANJE, POSVETOVANJE, SOODLOČANJE

Uprava, sindikat in svet delavcev so v februarju podpisali pravila o medsebojnem komuniciranju. Posebna delovna skupina, ki je pravila sestavila, z vidika priprave vsebine ni imela preveč težkega dela. Zbrati je morala predvsem številna določila, ki v različnih zakonskih dokumentih opredeljujejo in zapovedujejo načine komuniciranja med omenjenimi partnerji, nato pa v skladu s tem določiti pravila igre v našem podjetju.

Z novimi pravili se bo komuniciranje med upravo, sindikatom in svetom delavcev odvijalo na tri načine. O določenih potezah in odločitvah se morajo medsebojno obveščati, pred sprejemom nekaterih odločitev posvetovati, pred sprejemom nekaterih pa mora ena stran pridobiti tudi soglasje druge.

Pravzaprav je zadeva zelo življenjska. Naravno ali normalno, če hočete, stanje je, da partnerji, ki želijo skupaj doseči neke cilje, izpolniti naloge, načrte, ki skratka veslajo v istem čolnu k istemu cilju, komunicirajo, se medsebojno obveščajo, sodelujejo pri odločitvah, razpravljajo o predlogih, dajejo pobude, si svetujejo, oporekajo, nasprotujejo in na koncu pridejo do kompromisa, to je končne odločitve, ki stvar spravi v življenje ob konsenzu vseh vpletenih.

No, življenje velikokrat ni tako preprosto in jasno, posebej če vpletene strani zastopajo vsaka svoje interese in imajo različno moč. Zato pravila morajo biti. Pravzaprav bodo eni, drugi in tretji strani olajšala delovanje in razjasnila sliko, kako ravnati v kakšen primeru. Kajti veliko bolj zapleteno je, če so odločitve že sprejete, pa se izkaže, da na nepravilen način in se strani, ki niso bile obveščene o dogajanju, pa bi morale biti, tega zavejo (pre)pozno. Tudi odločitve, ki so sprejete ob pravočasnem vključevanju v razpravo vseh strani in skupnem konsenzu, bolj držijo, vpletene strani jih bolj spoštujejo in uresničujejo z več vneme, kajti tudi same so dale glas zanje.

Da je komuniciranje življenje, pa drži nasploh in za vse, ne le za organe, temveč za vsakega posameznika. Skrivanje in prikrivanje informacij, nedopušcanje dialoga še nikoli ni bilo produktivno na nobenem nivoju in v nobenem primeru.

A takšnega stanja v našem podjetju že dolgo ne poznamo več. Komuniciranje je razvito, možnosti in priložnosti zanj je dovolj; če se kdaj komu zdi, da ni tako, lahko morda samokritično ugotovi, da je zatajil sam, da se premalo zanima za dogajanje, da se »bombandiranju« z informacijami zavestno izogiba.

Nova pravila torej ne prinašajo revolucije, ampak pomenijo red, medsebojno spoštovanje in demokratično obnašanje treh strani, ki vlečejo skupni voz.

Diana Janežič



URESNIČEVANJE RAZVOJNEGA NAČRTA S SOGLASJEM VSEH

»Predstavljamo vam realen osnutek razvojnega načrta, o katerem moramo skupaj razpravljati ter glede usmeritev in aktivnosti doseči soglasje vseh partnerjev,« je osnutek razvojnega načrta Premogovnika Velenje 2006-2011 konec januarja v razpravo pospremil dr. Dervarič.

Uprava, člani razširjenega kolegija direktorjev, člani izvršilnega odbora sindikata in sveta delavcev so se na skupnem posvetu o omenjeni tematici zbrali v vili Široko 30. januarja. Direktor **dr. Evgen Dervarič** je uvodoma pojasnil, zakaj je bil pripravljen nov razvojni načrt – prejšnjega smo obravnavali pred manj kot letom – in zakaj se tokratni nanaša na obdobje 2006-2011: »Prvi razlog je 1. januar 2007, ko nas čaka popolna liberalizacija energetskega trga in z njo tudi precejšnje novosti za HSE in njegove članice.

Drugi razlog je z našim lastnikom dogovorjena cena premoga 2,25 /GJ, ki jo moramo doseči 1. januarja 2007. Ta razlog je zelo pomemben, kajti zaradi njega tudi podaljšujemo življenjsko dobo Premogovnika iz leta 2025 na leto 2040, s čimer se podaljšuje tudi obdobje prestrukturiranja in zmanjšujejo možnosti za (pre)hitre spremembe in izgubo delovnih mest.

Pri načrtovanju našega poslovanja v prihodnjih letih moramo upoštevati tudi kvote za CO₂ takse, ki danes še niso določene, vendar se bomo s temi stroški srečali slej ko prej.

Zelo pomembno izhodišče predstavlja tudi socialni sporazum med vlado RS in socialnimi partnerji, ki ga bomo, ko bo sprejet, tudi v našem podjetju spoštovali.

Prav tako pomemben razlog pa je ta, da moramo biti proaktivni in ponuditi lastniku možnosti za racionalizacijo poslovanja, sicer nam bo lastnik ponudil svoje rešitve.«



»Vabim vas v usmerjeno, ustvarjalno razpravo o predlaganem načrtu,« je sodelavce nagovoril dr. Evgen Dervarič (desno). Ob njem v sredini Tomo Lipnik, levo Branko Mlinšek.

Prioritetni cilji Premogovnika tudi v obdobju 2006-2011 ostajajo enaki. Prvi je ekonomsko učinkovita osnovna dejavnost, pri čemer bomo racionalizirali pridobivanje premoga ob zagotavljanju najvišje stopnje varnosti ter ohranjali socialni in ekološki prispevek okolju. Drugi cilj pa je uvajanje novih programov, ki morajo biti tržno usmerjeni in dolgoročno dobičkonosni.

In kaj v razvojnem načrtu predlaga vodstvo?

Dr. Dervarič: »Nadaljevali bomo postopno zniževanje števila zaposlenih, in sicer skladno z rastjo produktivno-

sti za 5,6 odstotka na leto. 1. januarja 2011 naj bi imeli 1.400 zaposlenih, od tega 190 v strokovnih službah in 1.210 v obratih. Vodstvo ocenjuje, da bi s tem številom zaposlenih zmogli zagotavljati vse elemente za proizvodnjo, posebej najpomembnejšega, to je varnost.

Pomembni del prestrukturiranja je odpiranje novih delovnih mest. Do leta 2014 naj bi jih odprli okoli 500, in sicer s programi, ki bodo nastajali v okviru novega naložbenega podjetja ter s povezovanjem s strateškimi partnerji, pri čemer bo imel Premogovnik 49-odstotni ali nižji lastniški delež.

Med cilji sta tudi ohranjanje trenda zmanjševanja izgubljenih dni zaradi nesreč pri delu in odsotnosti z dela zaradi bolezni za 3 odstotke na leto ter zmanjševanje obsega del v pridobivalnem območju, ki je izven vpliva neposrednega odkopavanja.«

Premogovnik Velenje veliko dela, sredstev in znanja vlaga v razvoj, zato ima zastavljenih osem razvojnih projektov: varnost in zdravje pri delu, pridobivanje in transport premoga ter ekologija delovnega okolja, optimizacija in avtomatizacija transporta premoga, transport in logistika, jamske proge, jamsko vrtnje, elektro področje in čiste tehnologije uporabe premogov. Z njimi smo že dosegli velike napredke v razvoju tehnologij, možnosti za izboljšave pa je še veliko, meni direktor.

Povezane družbe morajo na trg

Strategija razvoja povezanih družb je usmerjena v zmanjševanje odvisnosti od internega trga, in sicer pod 20 odstotkov. **Dr. Dervarič:** »To je eden izmed najbolj pomembnih in elementarnih ciljev, ki ga moramo doseči. Racionalizacija v Premogovniku pomeni tudi zmanjšanje obsega del za povezane družbe na tem internem trgu. Zato morajo povezane družbe najti nova tržišča v povezavi s strateškimi partnerji. To je tudi glavni moto zmanjševanja kapitalne odvisnosti od poslovnega sistema.

Privatizacija družb v 100-odstotni lasti Premogovnika naj bi bila opravljena do 30. junija letos. Vse družbe pripravljajo privatizacijske programe, ki morajo biti potrjeni do 30. marca letos. Poudarim naj, da naj bi bile kapitalne povezave takšne, da bodo družbe delovale naprej in da ne bo prišlo do odpuščanja zaposlenih.

Izjema pri tem je invalidsko podjetje HTZ, ki ga skupaj s Premogovnikom obravnavamo kot eno podjetje. V HTZ IP je koncept razvoja usmerjen v izločanje programov, ki so tržno zanimivi, ter racionalizacijo in optimiranje programov, ki podpirajo proces pridobivanja premoga.«

Leta 2008 dobiček

Kako bomo delali letos, je zapisano v poslovnem načrtu 2006, ki smo ga povzeli v 1. številki Rudarja, direktor pa ga je na posvetu preletel, pri tem pa izpostavil predvsem dve korekciji plana: »Letos je predvidena izguba dobre 1,4 milijarde SIT, vendar jo lahko za okoli 350 milijonov SIT zmanjšamo z uvedbo 37-urnega tednika, za zmanjšanje izgube pa si bomo prizadevali še s prodajo dodatnih 2.000 GJ energije in z varčevalnimi ukrepi, ki jih bomo morali skupno določiti in podpreti.

Eden od projektov, ki bo podprl varčevalne ukrepe z racionalizacijo in poenostavitvijo procesov, je »prenova organizacijskih procesov«, v katerem bomo pregledali organizacijsko strukturo, zasedenost delovnih mest in opravil ter pretoka dokumentov v družbi.«

V nadaljevanju je direktor predstavil načrt prihodkov in odhodkov do leta 2011. Že leta 2008 naj bi Premogovnik posloval z dobičkom, ki bi ga v prvih letih namenil v sklad za zapiranje jame Škale, kasneje pa za financiranje zapiralnih del celotnega Premogovnika. Prav tako bo družba lastniku predlagala postopen odkup delnic zaposlenih.

V razpravo o predlaganem razvojnem načrtu so se nato vključili predsednik sindikata Tomo Lipnik in nekaj članov izvršilnega odbora sindikata, predsednik sveta delavcev Branko Mlinšek, teh-

nični direktor Premogovnika mag. Marjan Kolenc, predsednik sindikata HTZ IP Branko Smagaj in direktor tega podjetja dr. Vladimir Malenkovič.

Branko Mlinšek je razmišljal o smiselnosti prodaje vseh stanovanj, saj bodo mladi delavci tako težko prišli do stanovanj. Predstavniki sindikata so imeli pomisleke predvsem glede predvidenega precejšnjega zmanjšanja števila zaposlenih z upokojitvami in majhnega novega zaposlovanja, skrajšanja delovnega časa in vpliva tega na varnost in kvaliteto opravljenega dela.

Tehnični direktor mag. Marjan Kolenc je te pomisleke zavrnil z razlago, da smo z nakupom novega odkopa odpravili zastoje in časovne pritiske pri delu zaradi premontaž odkopne opreme, poleg tega se je zmanjšal obseg del v jami pri gradnji stabilnih objektov, saj so ti sedaj zgrajeni za obdobje do konca delovanja Premogovnika.

Sicer pa je, kot že zapisano, posvet bil le začetek razprave o razvojnem načrtu in varčevalnih ukrepih. Za predloge in pripombe je bil čas do 6. februarja, po tem pa so se nekajkrat sestale pogajalske skupine in razpravljale o konkretnih ukrepih na posameznih področjih.

V pogajalsko skupino sindikata so bili imenovani Tomo Lipnik, Ferdo Žerak in Igor Klinc, v skupino sveta delavcev Branko Mlinšek, Miran Božič in Bogdan Gregorin, v skupino vodstva pa dr. Evgen Dervarič, mag. Marjan Kolenc in dr. Vladimir Malenkovič.

Po pogajanjih bodo razvojni načrt in ukrepe sprejeli najprej svet delavcev in sindikat, nato pa ga mora potrditi še nadzorni svet.

Diana Janežič

PROIZVODNJA JANUAR 2006

ODKOP/OBRAT	načrt	doseženo	+/-	%	ton na dan
-100/C	163.800	152.140	-11.660	92,88	7.245
STEBER K. - 25	115.500	123.230	7.730	106,69	5.868
G1/C	63.000	89.040	26.040	141,33	4.240
PROIZVODNJA	342.300	364.410	22.110	106,46	17.353
PRIPRAVE	14.700	18.090	3.390	123,06	861
PREMOGOVNIK	357.000	382.500	25.500	107,14	18.214

ZATO BOMO LAHKO PREMOG PRIDOBIVALI ŠE 40 LET

V Premogovniku Velenje smo z letošnjim letom pristopili k varčevanju in s tem začeli ne samo leto, temveč obdobje varčevanja. O tem je tokrat tekla beseda z dr. Milanom Medvedom, namestnikom generalnega direktorja Holdinga Slovenske elektrarne in predsednikom nadzornega sveta Premogovnika Velenje.

Rudar: »Kako kot predsednik nadzornega sveta Premogovnika Velenje in njegov bivši vodilni delavec ocenjujete zastavljene varčevalne ukrepe?«

»V HSE, v celotni skupini, se že peto leto soočamo z razmerami na odprtem trgu z električno energijo. Te razmere, seveda, prinašajo popolnoma novo dinamiko v poslovanje vseh družb v skupini, tako v družbo mater HSE d.o.o, kakor tudi v vse posamezne družbe, med njimi tudi Premogovnik Velenje. Na vsakem odprtem trgu - tako tudi trgu z električno energijo - so pač razmere zelo ostre, zato je treba za preživetje do skrajnosti racionalizirati poslovanje vseh firm, ne samo Premogovnika Velenje. Hkrati s tem pa moramo izkoristiti vse možnosti, za povečevanje prihodka, ki se pojavljajo na trgu.

Kot predsednik nadzornega sveta Premogovnika sem že nekajkrat dejal, da so ukrepi za racionalizacijo poslovanja nujni, če hočemo še nadalje pridobivati premog za potrebe proizvodnje električne energije v Šaleški dolini. Glede na sedanje načrte, tako v HSE kot v Termoelektrarni Šoštanj, ki je tik pred začetkom velike investicije v izgradnjo bloka 6, ki bo uporabljal premog iz Premogovnika, pa vidimo tudi dolgoročnost tega poslovanja. Poudarjam, da tako jasno začrtane perspektive, kot jo imamo glede energitike v Šaleški dolini sedaj, še ni bilo. HSE je z ambicioznim načrtom izgradnje bloka 6, ki bo največji termoenergetski blok v Sloveniji, omogočil podaljšanje življenjske dobe premogovnika do

leta 2040. Seveda smo podrobno analizirali tudi ali imamo pogoje za takšne načrte.. Ugotovili smo, da so zaloge premoga, ki so še na razpolago, primerne za odkopavanje, da je premog ustrezne kvalitete in da zaloge presegajo 100 milijonov ton, kar zadošča za celotno življenjsko dobo bloka 6 v TE Šoštanj. Naj dodam še to: najnovejši trendi v Evropi ponovno poudarjajo pomen premogovnih elektrarn, ki pa morajo biti tehnološko dovršene, okolju sprejemljive in na trgu konkurenčne. Tudi koncept novega bloka 6 v TEŠ sledi takšnim usmeritvam. Z uporabo premoga iz PV, ki bo proizveden po konkurenčni ceni, bodo v TEŠ z najsodobnejšo tehnologijo in z visokimi izkoristki lahko proizvajali električno energijo po konkurenčni ceni. «

Rudar: »Na 3. strateški konferenci HSE in 9. poslovno-strateški konferenci Premogovnika lani so bili sprejeti sklepi o privatizaciji povezanih družb Premogovnika. Do 30. marca morajo družbe pripraviti privatizacijske elaborate in do 30. junija opraviti vse potrebne postopke privatizacije. Lahko o tem že poveste kaj več?«

»Res je, tako na strateški konferenci skupine HSE konec lanskega septembra kakor potem na 9. poslovno-strateški konferenci Premogovnika so bile sprejete jasne usmeritve glede izločanja dejavnosti, ki niso neposredno povezane s proizvodnjo premoga. To ni nobena inovacija ali posebna pogruntavščina, takšen način so morale uporabiti vse premogovne družbe širom Evrope, ki so



dr. Milan Medved

želele obstati v razmerah odprtega trga. Prestrukturiranje Premogovnika in različnih dejavnosti, ki so se nekoč odvijale v skupnem elektroenergetskem sistemu, se je začelo že v začetku devetdesetih let. Sedaj, ko nas do popolnega odprtja trga tudi v Sloveniji loči samo še nekaj mesecev, je prišel čas, ko je treba te aktivnosti dokončati. Napori, ki smo jih v ta namen vlagali, ne smejo ostati brez končne realizacije. Koncepti so dozoreli in smiselno jih je realizirati.

V začetku februarja smo na PV naredili kontrolni pregled aktivnosti, kjer smo se seznanili s stanjem pri izdelavi vseh projektov, ki so v načrtu privati-

zacije povezanih družb Premogovnika. Vsi izdelovalci oziroma direktorji družb, ki pripravljajo projekte, so imeli priložnost predstaviti trenutno situacijo, svoje poglede in izpostaviti dileme, na katere so naleteli. Nismo še sprejemali odločitev, kako in kaj bo, želeli smo le na vmesni stopnji ugotoviti, ali tečejo aktivnosti v pravo smer, in odgovoriti na morebitna vprašanja, ki so se zastavljala izdelovalcem projektov. Naša skupna ugotovitev je bila, da so usmeritve jasne, da imajo dovolj osnov za dokončanje teh projektov in da so vsi projekti res lahko pripravljani do konca marca, kot je bilo načrtano. Po pregledu sem bil zelo zadovoljen, pri nekaterih projektih, za katere me je pred tem najbolj skrbelo, kako jih bomo realizirali, pa sem bil kar presenečen. Pokazale so se namreč nekatere popolnoma nove ideje, nove možnosti, na katere prvotno niti nismo računali, so pa nakazale zelo pozitiven pristop in jih bo najbrž smiselno podpreti tudi v končni obliki. Zelo pozitivno sem bil presenečen tudi nad pripravljenostjo zaposlenih v nekaterih odvisnih družbah za aktivno sodelovanje pri izpeljavi tega projekta. To, seveda, daje veliko garancijo za uspeh privatizacijskega procesa in dokončno izločevanja sredstev in dejavnosti, ki niso neposredno povezane s proizvodnjo premoga.

Zelo jasno smo vsem izdelovalcem projektov dali tudi navodilo, da je nujno potrebno poskrbeti za varstvo pravic delavcev in da je treba projekte zastaviti tako, da nihče ne bo ostal brez dela ali bil na kakršenkoli način prikrajšan. Glede ustreznosti celotnega postopka privatizacije je vodstvo Premogovnika pridobilo ustrezna pravna mnenja. Nad vsemi aktivnostmi pa bdi posebna komisija, sestavljena iz predstavnikov Premogovnika in družbe HSE, ki bo temeljito pregledala vse pripravljene projekte in na koncu pripravila predloge, kako naj pri posamezni družbi nadaljujemo postopke. Vedeti tudi moramo, da se ne da vsega izpeljati po enem kopitu. Projekti se med seboj razlikujejo, saj gre za različne dejavnosti, pri katerih so različno videne možnosti dela na prostem trgu. K procesu izločevanja dejavnosti bodo povabljeni tudi drugi strateški partnerji, če bodo, seveda, pokazali interes. Povabili jih bomo z javnim zbiranjem ponudb, tako da bo proces potekal popolnoma transparentno, pregledno in predvsem v

korist novo nastalih poslovnih subjektov in njihovih zaposlenih ter postavitve teh dejavnosti na trdne osnove.«

Rudar: »Na nadzornem svetu Premogovnika - sredi tega tedna - ste obravnavali poslovni načrt skupine Premogovnik Velenje za leto 2006. Kako ga lahko komentirate?«

»S poslovnimi načrti odvisnih družb Premogovnika Velenje smo se seznanili, kot je pristojnost nadzornega sveta Premogovnika. Podrobno smo jih pregledali, seznanili smo se tudi z načrtanimi investicijami in predvidenimi postopki obvladovanja stroškov. Lahko rečem, da je bila razprava zelo poglobljena in konstruktivna. Na koncu je nadzorni svet soglašal z upravo Premogovnika, da so predlagani poslovni načrti ustrezni. Videti pa je, da se skozi te poslovne načrte že sluti postopek izločanja iz skupine Premogovnika Velenje, zato se večjih investicij zaenkrat ne lotevajo. Čakajo namreč na nadaljnje usmeritve glede vstopa strateških partnerjev ali pa nekega drugega pozicioniranja na trgu.«

Rudar: »Obravnavali ste tudi poslovni načrt družbe Jama Škale v zapiranju. Ste ga sprejeli?«

»Ta poslovni načrt smo sprejeli, je pa bilo prav okrog zapiranja Jame Škale veliko debate. Soglašamo z mnenjem uprave Premogovnika, da je nujno, da so stroški zapiranja Jame Škale transparentno vodeni, posebej kontirani, pomembno je, da stroške, ki pri zapiranju te jame nastajajo, tudi obvladujemo. Ne nazadnje tudi zato, ker bo treba na koncu poskrbeti tudi za pokrivanje teh stroškov. Do sedaj so bile te aktivnosti pokrite iz cene proizvedenega premoga, prav pa je, da se čim prej uredi način financiranja. Zelo veliko smo diskutirali o varianti, ki se zdi smiselna, namreč, da bi za financiranje zapiralnih del oblikovali posebni fond, formiran iz dela ustvarjenega dobička. Iz tega fonda bi potem financirali tako zapiralna dela Jame Škale kot v prihodnosti tudi zapiralna dela celotnega premogovnika. Kot rečeno, je do konca obratovanja premogovnika še skoraj 40 let, vendar menimo, da bi ta fond morali začeti polniti že sedaj, postopoma, da na koncu ne bi bilo finančnih problemov pri dokončnih zapiralnih delih.

Seveda pa je ideja jasna: če želimo ta fond polniti iz iz dobička, je potrebno

dobiček najprej ustvariti. Pri sedaj zastavljenih usmeritvah Premogovnika je zato proces racionalizacije poslovanja in nadaljnega zniževanja stroškov, zelo pomemben. Iz finančnih projekcij je razvidno, da lahko pri takšnem načinu že v nekaj letih preidemo v zelo rentabilno poslovanje, kjer bo ustvarjeni dobiček realna kategorija in bo za lastnike ustvarjen tudi povsem realen donos. Potem bo kar naenkrat tudi Premogovnik Velenje zanimiv za lastnike, tako za vse sedanje kot za potencialne nove partnerje.«

Rudar: »Kakšno je vaše sporočilo kot namestnika generalnega direktorja HSE za spodbudo rudarjem in drugim delavcem Premogovnika ob sprejemanju konkretnih varčevalnih ukrepov za letos?«

»V Premogovniku Velenje smo bili kar nekaj zadnjih let aktivni v procesu racionalizacije, zniževanja stroškov in prilagajanja novim razmeram na trgu, zato se nič ne bojim, da tudi sedaj tega ne bi zmogli. Kot že prejšnja leta, smo tudi tokrat vse ukrepe pravočasni zastavili sami, nihče nam jih ni vsiljeval. Enostavno ugotavljamo, da je to edina možnost, če želi Premogovnik še nadaljnjih 40 let uspešno delovati in Slovenijo preskrbovati s strateško pomembnim gorivom - premogom iz Šaleške doline. Pri vseh teh racionalizacijah pa je najbolj pomembno to, da se dosežena stopnja varstva pri delu in zaščite okolja na račun zmanjševanja stroškov ne sme slabšati. Na to nikakor ne bomo pristajali, ker sta ustrezno in varno urejeno delovno okolje ter okoljsko sprejemljiva dejavnost nujna predpogoja pri uresničevanju zahtevnih proizvodnih načrtov.

Vsem zaposlenim v poslovnem sistemu Premogovnika Velenje želim, da najdejo svoje pravo mesto v teh akcijah in da vsak posameznik po svojih močeh prispeva k realizaciji teh načrtov. Teh aktivnosti pravzaprav ne počnemo več zase, temveč za naše otroke oziroma zanamce, ki se bodo v prihodnosti zaposlovali v Šaleški dolini. Govorimo namreč o nadaljnjih štiridesetih letih življenjske dobe premogovnika, kar je celotna delovna doba povsem nove generacije, ki šele prihaja na delo v premogovnik. Za konec pa naj rečem še to: Sedaj je dolgoročna perspektiva Premogovnika Velenje skupaj s Termoelektrarno Šoštanj jasna. Šaleška dolina bo tudi v prihodnje za Slovenijo pomembno energetska središče. Premogovnik Velenje pa je dobra firma, z dobrimi kadri. Prav je, da takšna ostane tudi v prihodnosti.«

Dragica Marinšek

LANI 21 NESREČ PRI DELU MANJ KOT PREDLANI

V letu 2005 se je v Premogovniku Velenje poškodovalo 122 delavcev. Pri delu je bilo poškodovanih 116 delavcev, med potjo na delo in z dela pa 6 delavcev. Glede na težo in posledice je bilo vseh 116 nesreč evidentiranih za lažje.

Tako piše med drugim v poročilu o varstvu in zdravju pri delu, ki ga je pripravila služba za varstvo pri delu, iz katerega povzemamo še druge podatke.

Lani se je pripetilo 21 nesreč manj kot v letu 2004, prav tako pa se je - ob zmanjšanju števila zaposlenih - zmanjšal tudi indeks števila nesreč na 100 zaposlenih. Število nesreč je bilo manjše v vseh večjih obratih in službah, malenkostno pa se je povečalo v Jamski elektro službi in Strokovnih službah.

Število nesreč se je v letu 2005 v primerjavi z letom 2004 **zmanjšalo za 21 ali za 15,3 odstotka**, kar je za 6,9 odstotka več, kot pa se je zmanjšalo število opravljenih ur.

Število izgubljenih dnin zaradi nesreč v letu 2005 in recidive teh se je zmanjšalo za 972 dnin ali 23,9 odstotka in skupno število vseh izgubljenih dnin za 895 dnin ali 15,6 odstotka. Zmanjšala pa se je tudi »teža« posameznih nesreč, saj so bili poškodovanci bolni za eno nesrečo

povprečno 26,6 delovnega dne, kar je 3 dni manj kot v letu 2004.

V letu 1995 je bilo v našem podjetju povprečno zaposlenih 4.051 delavcev, v letu 2005 pa 2.007 ali 50 % manj kot v letu 1995. V letu 1995 se je pripetilo 358 nesreč, v letu 2005 pa 116 nesreč ali 77,6 odstotka manj kot v letu 1995. V letu 1995 je bilo zaradi nesreč skupno izgubljenih 16.987 dnin, v letu 2005 pa 4.848 dnin ali 71,5 odstotka manj kot leta 1995.

Iz teh podatkov je razvidno, da število nesreč in izgubljenih dnin ni neposredno povezano s številom zaposlenih. Trend zmanjševanja števila nesreč je zagotovo rezultat dolgoletnega dela na področju humanosti dela, vse večje mehaniziranosti pridobivanja premoga, zagotavljanja boljših razmer v delovnem okolju, sistematičnega analiziranja vzrokov nesreč, ukrepanja in odpravljanja ugotovljenih pomanjkljivosti ter rednega izobraževanja in preverjanja znanja delavcev s področja varnosti in zdravja pri delu.

Analiza nesreč po krajih dogodka

Od 116 poškodovanih delavcev se jih je v jami poškodovalo 110 ali 94,8 odstotka, zunaj jame pa 6 ali 5,2 odstotka.

Na odkopih se je pripetilo 24 nesreč ali 21,8 odstotka, na strojnih pripravah 32 ali 29,1 odstotka, na etažnih progah s križišči 23 ali 20,9 odstotka, na glavnih medobzornih in obzornih progah 14 ali 12,7 odstotka ter v drugih jamskih prostorih 15 nesreč ali 13,6 odstotka. Odstotki so izračunani na število nesreč, ki so se pripetile v jami.

Pri podpiranju delovišč s podporjem se je pripetilo 16 nesreč ali 13,8 odstotka, pri vrtnanju vrtin 6 nesreč ali 5,2 odstotka, pri plenjenju podporja 6 ali 5,2 odstotka, pri transportu z lokomotivami 9 nesreč ali 7,8 odstotka, pri prenašanju, premeščanju, pregledih in vzdrževanju, popravilu različnih strojev 23 nesreč ali 19,8 odstotka, pri hoji po jami ali drugih delovnih prostorih 17 nesreč ali 14,7 odstotka ter pri dru-

Število nesreč po obratih/službah

OBRAT/SLUŽBA	2005			2004		
	Povp. št. delavcev	Število nesreč	Št. nesreč/100 del.	Povp. št. delavcev	Število nesreč	Št. nesreč/100 del.
Proizvodnja	356	26	7.30	413	37	8.96
Priprave	538	46	8.55	532	51	9.59
Jamska strojna služba	475	25	5.26	519	32	6.17
Jamska elektro služba	161	9	5.59	180	8	4.44
Zračenje in izobraževanje	141	4	2.84	145	5	3.45
Strokovne službe	336	6	1.79	342	4	1.17
SKUPAJ	2007	116	5.78	2131	137	6.43



foto M. Bešković

gih tehnoloških postopkih 39 nesreč ali 33,6 odstotka.

Analiza po vzrokih kaže, da se je največ nesreč pripetilo zaradi organizacije dela, in sicer 59 nesreč ali 50,9 odstotka, zaradi delovnega okolja 13 ali 11,2 odstotka in zaradi osebnih faktorjev ter drugih razlogov 44 nesreč ali 37,9 odstotka.

Glede na vire nastanka se je poškodovalo največ, to je 56 delavcev ali 48,3 odstotka vseh, zaradi letočih delcev in predmetov, 17 delavcev ali 14,7 odstotka se je poškodovalo z različnimi transportnimi sredstvi, 14 ali 12,1 odstotka na pohodnih poteh, 10 ali 8,6 odstotka z ročnim orodjem..

Načini nesreč kažejo, da je bilo 44 nesreč ali 37,9 odstotka vseh poškodovanih zaradi padcev oziroma udarcev predmetov, 17 nesreč ali 14,7 odstotka zaradi padcev delavcev, 10 ali 8,6 odstotka pri trku z letočimi delci, 22 ali 19 % zaradi stisnjenja med predmeti in 23 ali 19,7 odstotka zaradi drugih načinov.

Največkrat so bili poškodovani prsti na rokah, kar 30-krat, v 17 primerih je bilo poškodovanih več delov telesa, v 16 pri-

merih glava, v 15 nesrečah stopalo ali gleženj, v 10 pa koleno ali golen.

V skupini vzrokov nesreč zaradi delovnega okolja se je 9 delavcev poškodovalo zaradi višje sile, 1 zaradi okvare ročnega orodja in 2 zaradi zatrpanosti delovišča oziroma slabih transportnih poti.

V skupini vzrokov zaradi organizacije dela se je 46 delavcev poškodovalo zaradi neracionalnega ali ne dovolj varnega načina dela oziroma zaradi nepazljivosti pri delu, 10 pa zaradi slabe organizacije v skupini.

V skupini vzrokov zaradi osebnega faktorja se je 12 delavcev poškodovalo zaradi več razlogov in 4 delavci zaradi kršenja varnostnih predpisov oziroma stališča do dela.

Analiza nesreč pri delu skozi oceno tveganja oziroma register nevarnosti nam kaže, da je bila v večini primerov (80 %) vzrok nesreče mehanska nevarnost.

Mehanska nevarnost

Mehanska nevarnost je prisotna pri vseh fazah tehnološkega procesa pridobivanja premoga in izdelave jamskih prostorov. Padci, udarci premoga, jalovine ali kosov ometa so v veliko prime-

rih vzrok za poškodbe delavcev, ki pa jih lahko z doslednim varovanjem - sidranjem čelne stene pri izdelavi jamskih prog v veliki meri zmanjšamo, vendar pa bo treba intenzivirati iskanje novih tehničnih rešitev za zavarovanje delavcev pri izdelavi jamskih prog v fazi, ko je novoizdelan odsek še nepodprt.

Povečani nevarnosti za tovrstne nesreče so izpostavljeni tudi vsi uporabniki različnih delovnih naprav, ki kot pogon uporabljajo različne medije pod pritiskom.

Hrup

Hrup je merila služba za varstvo pri delu, in sicer v okolici objekta VP Šoštanj. Rezultati meritev so zapisani v zapisniku, ki je arhiviran v službi. Vsi delavci, ki so izpostavljeni povečanim emisijam hrupa, so opremljeni z zaščitnimi sredstvi za sluh in jih na zdravniških pregledih sistematično spremljajo po ADG metodi.

Kemične škodljivosti – plini

Pri reševanju zaplinitvenosti jamskih delovišč je bilo lani izvedenih več aktivnosti.

Tako je bilo uvedeno dodatno separatno zračenje na povratnih straneh vseh odkopov in slepega dela na odkopu G1/C. Nameščeni so bili stabilni merilniki CO₂ in opozorilne bliskavice na odkopih ter v izstopnih zračilnih progah, ki so povezane v sistem alarmiranja. Vsa odkopna in pripravna delovišča so bila opremljena s tehnično izboljšanimi dihalniki za sveži zrak. Nabavljeni in testirani so bili novi merilniki za koncentracije jamskih plinov. Zastavljene so bile aktivnosti za podprojekt Vpliv dolgotrajne izpostavljenosti delavcev pri zmerno povišanih koncentracijah CO₂ (mortalitetna študija), ki je drugi del obsežno zastavljenega projekta iz leta 2001 z naslovom Vpliv jamske klime na zdravje rudarjev.

Prah

Skupina za ekologijo delovnega mesta je nadaljevala z različnimi poskusi za zmanjšanje zapašenosti jamskih prostorov s premogovim prahom in pričela z uvajanjem novih metod meritev zapašenosti na odkopih in z načini zajemanja oziroma odstranjevanja praha. Izvedeno je bilo tudi testiranje različnih protiprašnih filtrov za osebno zaščito delavcev.

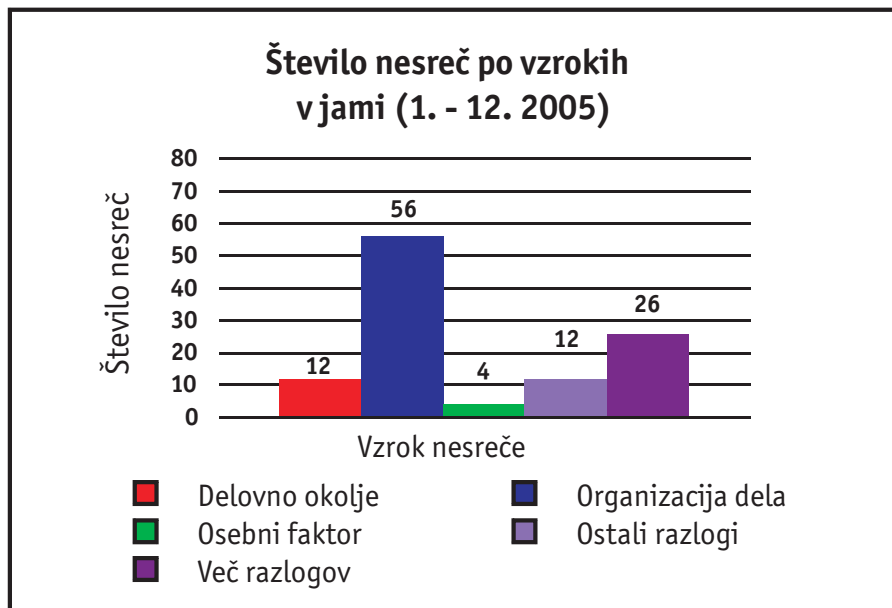
Preventivno delovanje

V letu 2005 so delavci službe VPD pri izvajanju strokovnih nalog v Premogovniku in njegovih hčerinskih podjetjih HTZ, PLP, RGP, Golte in Karbon opravili 200 obhodov jamskih in zunanjih delovišč ter sodelovali pri 127 internih tehničnih pregledih objektov oziroma strojev in naprav. Skupno je bilo na pregledih in obhodih izdanih 242 ukrepov. Na deloviščih zunanje realizacije Premogovnika je bilo opravljenih 93 rednih obhodov in 9 internih tehničnih pregledov objektov, strojev in naprav. Skupno je bilo izdanih 117 ukrepov in ena prepoved dela.

Preizkus z alkotestom je bil opravljen v 213 primerih, in sicer ob nesrečah pri delu, kot preventivna kontrola posameznih skupin delavcev in kot kontrola delavcev, ki so ob prihodu na delo kazali znake vinjenosti.

Smernice za nadaljnje delovanje

Tudi v letu 2006 bodo glavne aktivnosti službe VPD - kot določajo sprejeti zakoni in podzakonski akti, tehnični predpisi ter normativi, projektna



in druga dokumentacija -usmerjene v neposredno nadziranje izvajanja varstva pri delu v Premogovniku in njegovih povezanih družbah.

Na osnovi pravilnika o zahtevah za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu ter o tehničnih ukrepih za dela pri raziskovanju in izkoriščanju mineralnih surovin pod zemljo (Ur. list RS, št. 68/2003) ter izjave o varnosti v podjetju z oceno tveganja se bodo, glede na vrste nevarnosti - škodljivosti, nadaljevale aktivnosti za izboljšanje stanja predvsem pri ugotovljenih vplivnih dejavnikih: mehanskih nevarnostih, jamskih plinih (CO₂ in drugih), prahu in hrupu.

Za naštetе dejavnike so že pripravljene ustrezni delovni programi in projekti. V letu 2004 je bil zastavljen kompleksni projekt Ali delam dovolj varno s podprojektom Promocija, informiranje in izobraževanje, ki se nadaljuje.

Lani je bil v podjetju pridobljen novi standard s področja varnosti in zdravja pri delu OHSAS 18001, ki se smiselno dopolnjuje z zakonodajo s področja varnosti pri delu in že pridobljenima standardoma ISO 9001 ter ISO 14001.

Nadaljevali bomo z raziskavami - podprojekti, ki so načrtovani v obsežnem projektu iz leta 2001 Vpliv jamske klime na zdravje rudarjev, in sicer s podprojektom Vpliv dolgotrajne izpostavljenosti delavcev pri zmerno povišanih koncentracijah CO₂ (mortalitetna študija) ter podprojektom Analiza počutja in odzivnosti delavcev na neobičajne dogodke s predlogi ukrepov.

Prav tako bomo nadaljevali tudi s poizkusi za zmanjšanje zapašenosti s premogovim prahom na specifičnih delovnih mestih v jami.

Pomembno je tudi redno seznanjanje zaposlenih s celovito varnostno problematiko prek vseh internih sredstev komuniciranja (Rudar, Novice, razglasna postaja, videotop, oglasne deske).

Nadaljevali bomo s pripravo in uvajanjem aktualnih vsebin s področja varnosti in zdravja za izobraževanje ter preverjanje znanja zaposlenih v Premogovniku in povezanih družbah.

Redno bodo potekali preventivni pregledi na področju požarne varnosti in pomoč pri izvedbi gasilsko reševalnih vaj. Predvideno je preverjanje znanja zaposlenih neposredno na njihovih delovnih mestih v skladu s 24. členom ZVZD in SN 06/2005.

Nujno je dosledno izvajanje službenega naloga št. SLN03/02 KSN1 Organizacija in kriteriji obravnave nezgod ter posredovanje podatkov oziroma ugotovitev z obravnave nezgod delavcem v jami, z namenom zmanjšanja števila nesreč pri delu in s tem posledično tudi vseh stroškov v zvezi z njimi.

Še naprej bomo sodelovali s pooblaščenimi zdravniki dispanzerja medicine dela ZD Velenje, v smislu izvajanja in dopolnjevanja strokovnih izhodišč ob opravljanju preventivnih zdravstvenih pregledov in obravnavi druge problematike v zvezi z zdravjem zaposlenih.

**Poročilo službe VPD povzela
Dragica Marinšek**

ENERGETIKA.NET

Energetika konec leta 2005

Neto proizvodnja električne energije (15 %) in njena poraba (6 %) sta se v oktobru 2005 povečali v primerjavi s septembrom.

Proizvodnja je bila večja zlasti v TE (41 %) ter HE (20 %), v NEK (-8 %) pa nekoliko manjša. Izvoz se je oktobra kar občutno povečal (11 %), s tem pa tudi razlika med uvozom in izvozom z -27 GWh na -134 GWh. Proizvodnji sledi tudi povečana poraba goriv v TE, zlasti premoga (47 %). Decembra je bilo opaziti zopet dokaj majhno proizvodnjo električne energije ter veliko spremembo v razliki med uvozom in izvozom (+99 GWh).

V oktobru se je najbolj povečala oskrba z zemeljskim plinom, in sicer kar za četrtno. Poleg tega sta se povečali tudi oskrbi z rjavim premogom in lignitom za 20 odstotkov in utekočinjenim naftnim plinom za 10 odstotkov. Oskrba z ostalimi spremljanimi energenti pa se je v primerjavi z mesecem prej zmanjšala. Tako beležimo upad oskrbe s kurilnim oljem z vsebnostjo žvepla manj kot 1 odstotek za kar 35 odstotkov, petrolejskim gorivom za reaktivne motorje za 20 odstotkov, motornim bencinom za 10 odstotkov, plinskim oljem in koksom za 4 odstotke in drugimi naftnimi proizvodi za 3 odstotke.

Evropska prizadevanja o varčevanju z energijo dobila zagon

Prizadevanja Evropske unije za znatno zmanjšanje porabe energije so dobila zagon, ko so poslanci Evropskega parlamenta sprožili novo pobudo o energetske učinkovitosti. Poleg tega narašča tudi javna podpora dejavnostim za izboljšanje energetske učinkovitosti.

Med dvodnevno parlamentarno razpravo o energetske učinkovitosti, ki je potekala konec januarja, so poslanci Evropskega parlamenta in nekateri nacionalni parlamenti sprožili pobudo o "nadzoru nad energetske učinkovitostjo". Obljubili so, da bodo spremljali uspešnost Unije in držav članic na področju energetske učinkovitosti in "se prepričali, da bodo

dejavnosti premišljene". Spremljanje bo koordiniral Evropski forum za obnovljivo energijo Eufores.

Podporniki te pobude vlade držav članic pozivajo, naj energetske učinkovitost kot najpomembnejše vprašanje uvrstijo v pogovore o varnosti oskrbe. Dejali so, da so "negajouli" oz. energija, ki je ne bi porabili, zdaj največji vir energije v EU. Evropski komisar za energijo **Andris Piebalgs** je pobudo pozdravil. Na parlamentarnem srečanju je dejal, da ima Evropa veliko energetske možnosti, a energetska učinkovitost je v vsakem primeru nujna. "Evropa mora energetske prehod, ki jo čaka, vzeti zelo resno," je povedal Piebalgs. "Lahko smo razumni in se pripravimo že danes ali pa tvegamo, da bo prišlo do večje krize v našem energetske sistemu, ker se nismo dovolj dobro pripravili."

Komisar je namignil, da bo komisija v zvezi z direktivo o energetske učinkovitosti zgradb predlagala razširitev na manjše objekte, obenem pa poudaril, da so vse možnosti še odprte. Prepričan pa je, da morajo zgled dajati organi oblasti.

Komisar Piebalgs je izrazil tudi zaskrbljenost glede počasnega prenosa omenjene direktive s strani držav članic. Dejaj je, da bi polovico od predlaganih 20 odstotkov zmanjšanja porabe energije lahko dosegli že samo s tem, da bi v celoti začeli izvajati obstoječo zakonodajo.

Evropska komisija je konec januarja predstavila tudi rezultate zadnje uradne evropske raziskave javnega mnenja o energiji. Ti kažejo, da zanimanje za energetske učinkovitost narašča.

26 odstotkov vprašanih (dve odstotni točki več kot leta 2002) meni, da je bolj učinkovita raba energije način za izboljšanje gospodarske uspešnosti Evrope. Raziskava potrjuje tudi močno podporo obnovljivi energiji in vladnim raziskavam na področju energetske ter manjšo podporo jedrski energiji. Komisija je kot ključno izpostavila ugotovitev, da bi po mnenju 47 odstotkov evropskih državljanov odločitve o energiji morali sprejemati na evropski ravni.

Trgovanje z emisijami CO₂ – poslovna priložnost za podjetja 2006

V času precejšnje rasti cen energentov in emisijskih kuponov prihaja učinkovitost pri upravljanju z njimi v ospredje poslovanja večjih dobaviteljev in porabnikov energije.

Zaradi nenehnega povečevanja stroškov za energijo je za gospodarske družbe zelo pomembno, da primerno obvladujejo oziroma znižujejo okoljske stroške. Z ustreznimi informacijami in znanjem za upravljanje z emisijskimi kuponi, seznanjenostjo s prihodnjimi alokacijskimi načrti ter domačimi in tujimi izkušnjami tako na strani kupcev kot prodajalcev to nekaterim že uspeva: v nekaterih evropskih državah je trg že vzpostavljen, nasprotno v Sloveniji še ni bilo večjih uspešnih akcij, da bi lahko govorili o izkušnjah kako, kje in kdaj kupiti emisijske kupone.

Zato Poslovni portal Energetika.NET v okviru svojih en.seminarjev, ki so bili doslej posvečeni odpiranju trga z energijo in ostalim vidikom okoljskega in energetskega managementa, 4. aprila v ljubljanskem hotelu Mons organizira že drugi en.seminar na temo trgovanja z emisijami CO₂.

Na seminarju bodo priznani domači in tuji strokovnjaki udeležence seznanili o uspešnih praksah izvajanja projektov, katerih cilj je prodaja in nakup kuponov, svetovanje na področju računovodstva, financ in tudi odnosov z javnostmi v vodilnih slovenskih in evropskih podjetjih. Predavatelji bodo predstavili trenutno stanje in trende na področju gibanja cen emisijskih kuponov, izkušnje podjetij pri trgovanju ter perspektive za nacionalni alokacijski načrt 2008 – 2012, tržne prednosti, ki jih lahko izkoristi okolju prijazno podjetje. Dotaknili se bodo tudi problematike klimatskih sprememb in vpliva na gospodarsko politiko države, predvsem pa bodo skušali razjasniti številne dileme, ki se postavljajo pred industrijska podjetja. Več informacij o dogodku lahko dobite na: www.energetika.net/emisije.

OBVLADOVANJE STROŠKOV POMENI USPEŠNO DELO Z ZAPOSLENIMI

Stroške bomo uspešno obvladovali le, če se bomo tega zavedali vsi v podjetju, vsak na svojem delovnem mestu. Vprašajmo se: Kako lahko jaz pri svojem delu vplivam na stroške? Katera sredstva za delo uporabljam, kako jih uporabljam, ali bi lahko delal bolje, ali delam napake, ki povzročijo zastoje in probleme, kako izkoristim delovni čas, ali delam varno, ali pri delu uporabljam zaščitna sredstva, ali skrbim za svoje zdravje?

Ali se zavedam, da delam v dobrem podjetju, kjer sta delavec in delo cenjena, kjer imam občutek, da je moje delo potrebno, kjer imam dobre sodelavce, kjer je visoka stopnja varnosti zaposlitve, kjer ima vodstvo vizijo za prihodnost, kjer imam vsa za delo potrebna zaščitna sredstva, kjer sem obveščen o ključnih aktivnostih, imam možnosti za usposabljanje in izobraževanje?

Se zavedam, da delam v uspešnem podjetju, ki ima ugled v okolju? Se zavedam, da je pomemben tudi moj delež pri uresničevanju načrtov Premogovnika Velenje?

Z usposabljanjem in izobraževanjem podpiramo realizacijo strateških ciljev podjetja. Izobraževanje Kako vključiti zaposlene v proces obvladovanja stroškov smo za članice in člane razširjenega kolegija direktorja organizirali v sklopu aktivnosti za realizacijo Razvojnega načrta podjetja za obdobje do leta 2011.

Vsebinsko izobraževanje smo pripravili skupaj s Centrom za izpopolnjevanje in svetovanje Ekonomske fakultete v Ljubljani. Dr. Nada Zupan je proces obvladovanja stroškov predstavila z vidika motivacije zaposlenih, dr. Metka Tekavčič konceptualni in računovodski vidik

stroškov, udeleženci izobraževanja pa so bili seznanjeni tudi s primerom dobre prakse oziroma projektom obvladovanja stroškov v podjetju Trimco Trebnje.

V uvodu je direktor **dr. Evgen Dervarič** poudaril: »Do konca leta 2010 moramo doseči ceno našega premoga 2,25 €, in ta cilj se zdi morda še oddaljen. Vendar moramo že letos sprejeti in začeti izvajati določene ukrepe, da bomo ta cilj dosegli.

Nov razvojni načrt smo predstavili na posvetu konec januarja in v februarju smo imeli pogajanja s svetom delavcev in sindikatom.

V grobem povedano smo se dogovorili, da bomo letos delali 4 dni manj ob enaki proizvodnji ter da bomo znižali cel niz stroškov, ki za Premogovnik Velenje niso nujni.

Prav je, da se do naših predlogov, vključno z načrtovanim dobičkom, zapiranjem jame Škale, odkupom delnic zaposlenih, opredelijo tudi naši lastniki.

Stroške se je treba naučiti obvladovati na vseh področjih, zato smo se tudi odločili za organizacijo tega seminarja. Zniževanje stroškov nikoli ni priljubljeno, vendar se tega moramo lotiti. Bolj smo na to pripravljeni, motivirani, infor-

mirani, seznanjeni z načini, lažje bomo dosegli zastavljene cilje. Bistveno je, da bomo znali z vsemi elementi stimulirati zniževanje stroškov.

Jasno je, da ta proces, ki ga letos zelo resno in intenzivno začnemo, ne bo trajal le eno leto, temveč vse do prilagoditve našega poslovanja postavljeni ceni.«

Organizacija je živ organizem

Ko govorimo o uspešnih organizacijah, imamo v mislih model organizacije 21. stoletja, ki so vitalne in zadovoljne. Sodobne managerske teorije, ki opredeljujejo organizacije kot interesno združbo posameznikov, poudarjajo, da so organizacije živ organizem.

V osnovi so vedno ljudje, ki bodo dobro delali le, če bodo zadovoljni. Organizacije tako niso le instrument za doseganje ciljev, temveč so vedno pod vplivom udeležencev organizacije.

Kot je povedala **dr. Nada Zupan**, imajo vitalne organizacije dovolj ljudi na pravih mestih za realizacijo ključnih projektov, zaposleni se dobro počutijo na delovnem mestu. Pri procesu obvladovanja stroškov moramo biti pozorni, da sta oba elementa dovolj uravnotežena.



foto Hans

Pomembno je, da pri zniževanju stroškov ne oklestimo in ne začnemo uničevati vitalnih delov organizacije.

Kljub temu da gre pri zniževanju stroškov za določene omejitve in kontrolo, je pomembno, da razvijamo tudi tiste vrste vedenja, ki so ključne za organizacijo v prihodnosti.

Če se lotimo procesa obvladovanja stroškov, ker smo razvojno naravnani, je proces toliko bolj zapleten. Cilj zniževanja stroškov lahko dosežemo z redom in kontrolo, vendar je učinkovitost vidna le na krajši rok. V proces obvladovanja stroškov je treba vključiti vse zaposlene, saj le tako vidijo in hkrati razumejo smisel svojega delovanja in dosežejo učinkovitost organizacije na daljši rok.

Ključni elementi vključevanja zaposlenih v proces obvladovanja stroškov

Pojasnjevanje pomena obvladovanja stroškov naj vsebuje komuniciranje o vrednotah, poslovnih ciljeh in rezultatih, o poslovnem okolju in konkurenčnem položaju podjetja.

Cilj mora biti zelo jasno predstavljen in preveden na posamezne skupine ljudi v podjetju. Potrebno je najti praktične

razlage in cilj prikazati kot izziv, ne le kot omejitev. Zelo pomembno je, da vsi zaposleni razumejo proces oziroma vzroke zniževanja stroškov.

Ko govorimo o stroških, se pri zaposlenih največkrat pojavi zelo močan motivacijski dejavnik - strah. Kot pravi **dr. Nada Zupan**: »Stroški so težka tema, ki vlečejo na negativizem, zato je potrebno biti zelo spreten v pojasnjevanju procesa. Zelo pomembna pri tem je vloga internega komuniciranja in večja vloga vodje pri informiranju sodelavcev«.

Potrebno je usposabljanje za obvladovanje stroškov, o poslovnih procesih, stroških, timskem delu, stroki. Usposabljanje kot reševanje problemov je zelo usmerjeno na rešitev problema in ne pomeni usposabljanja in izobraževanja na zalogo.

Participativno vodenje in timsko delo. Zaposleni najbolje poznajo procese in aktivnosti, zato njihovo sodelovanje pri ugotavljanju potrebnih aktivnosti in stroškov povečuje pravilnost analize.

Če zaposleni sodelujejo pri ugotavljanju odvečnih stroškov, je veliko lažje zagotoviti njihovo motivacijo za odpravljanje teh stroškov. Če zaposleni sodelujejo v procesu analize aktivnosti in oblikova-

nju ukrepov, je v fazi uvajanja ukrepov za znižanje stroškov potrebno bistveno manj koordinacije in nadzora.

Uspešnost timskega dela pri zniževanju stroškov zagotavljajo jasno postavljeni cilji in jasen dogovor o spremljanju delovanja tima. Člani morajo biti dovolj usposobljeni, tim mora biti sestavljen čimbolj heterogeno - managerji, strokovnjaki in proizvodni delavci.

Člani timov naj bi bili prostovoljci, ki imajo možnost vplivanja, imeti morajo dovolj sredstev in časa na razpolago, da lahko ob svojem delu zaključijo z delom v timu.

Spodbujanje ustvarjalnosti. Iskanje prihrankov je ustvarjalen proces! Upoštevati je treba pravila skupnega ustvarjanja, proces vrednotenja pa mora biti nujno ločen od procesa kreativnosti.

Sistem nagrajevanja mora spodbujati aktivnosti za obvladovanje stroškov. Nagrada mora biti primerna dosežku. Del ustvarjenih prihodkov lahko namenimo zaposlenim, od katerega gre del v rezervo, del pa kot gotovinsko izplačilo. Zelo pomembne so tudi neformalne nagrade in priznanja, kot so pohvala, simbolne nagrade, prosti čas, osebni razvoj, zabava, vključenost v dogajanje in drugo.

Motivacija za obvladovanje stroškov vsebuje notranje in zunanje sile, ki sprožijo navdušenje, hotenje, željo in vztrajnost, da nekaj dosežemo. Delati je potrebno predvsem na notranji motivaciji; kadar nekaj delamo, ker to hočemo, ker nas zanima.

Če zaposleni želijo vplivati na zniževanje oz. obvladovanje stroškov, je veliko lažje. To se, seveda, zgodi le v primeru, ko posameznik prepozna vpliv na ceno proizvoda ali storitev skozi svoje ravnanje. Prispevek posameznika pri teh aktivnostih mora biti viden, vrednost njegovega napora ne sme biti preveč splošna.

Zaposleni razvijejo določen sklop pričanj in predvidevanj o svojem zaposlitvenem odnosu s »psihološko pogodbo«, ki vpliva na to, kaj bo zaposleni dajal organizaciji in kaj bo pričakoval v zameno za svoj vložek.

Zato je treba razumeti in upoštevati učinke izoblikovanih pričakovanj zaposlenih ter skušati vplivati na njihovo realnost.

Vedno se primerjamo tudi z drugimi zaposlenimi in tehtamo smiselnost svojega delovanja. Pomembno je, da odstranimo demotivatorje pri procesu obvladovanja stroškov, kot so negotovost, pomanjkanje znanja in samozaupanja, občutek nepomembnosti.

Obvladovanje procesa sprememb. Če želimo spremembe obvladovati, moramo najprej nujno ustvariti neko stopnjo nezadovoljstva, t.i. kreativno nezadovoljstvo. Če so zaposleni preveč zadovoljni s sedanjim stanjem v organizaciji, ne bodo pripravljene sodelovati in bodo nepripravljene na spremembe.

Z ustvarjanjem nezadovoljstva je treba prikazati zaposlenim potencialne koristi. Koristi uvajanja sprememb morajo biti čim natančneje oblikovane, glede na različne ciljne skupine v organizaciji.

Kaj torej potrebujemo za uspešno obvladovanje stroškov?

Ustrezno kulturo in klimo v podjetju, vodje morajo biti pri aktivnostih obvladovanja stroškov vidni in služiti kot vzor ostalim, potrebna so nova znanja in sposobnosti za obvladovanje konfliktov, zaposlenim moramo prikazati koristi uvajanja sprememb, potrebno je veliko usposabljanja, informiranja in komuniciranja oziroma dvosmerne komunikacije. Med izvajanjem procesa morajo



Dr. Metka Tekavčič je v drugem delu seminarja poudarila, da so dobri programi za zniževanje in obvladovanje stroškov in povečanje uspešnosti poslovanja podjetja tisti, ki jih vodstvo pripravi skupaj z zaposlenimi v podjetju.

biti jasno določene tudi točke preverjanja uspeha.

Dr. Metka Tekavčič je v drugem delu seminarja prav tako poudarila, da so dobri programi za zniževanje in obvladovanje stroškov in povečanje uspešnosti poslovanja podjetja tisti, ki jih vodstvo pripravi skupaj z zaposlenimi v podjetju.

Zaposleni, ki sodelujejo v teh programih, morajo biti primerno usposobljeni. To pomeni, da je kadrovska dejavnost pomemben element obvladovanja stroškov v podjetju.

Pri procesu obvladovanja stroškov gre za obvladovanje aktivnosti, ki povzročajo stroške.

Treba se je vprašati, ali so problematični zaposleni, ki povzročajo stroške, ali obstajajo sistemski problemi pri obvladovanju stroškov? Zelo pomembno je, da identificiramo prave probleme.

Včasih je problem vedenje ljudi, ne stroški sami po sebi. Potrebno je razlikovati med vedenjskimi in sistemskimi ukrepi.

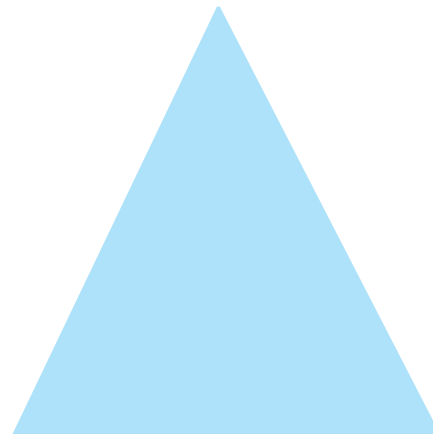
Organizacija mora dobro poznati vse svoje poslovanje. Bistvene procese v podjetju je treba podrobneje analizirati in jih reorganizirati s popolno odpravo nebistvenih aktivnosti, z zmanjšanjem obsega nekaterih aktivnosti, s poveča-

njem učinkovitosti opravljanja sedanjih ključnih aktivnosti ali prerazporeditvijo aktivnosti v poslovnem procesu.

Kot je zaključila **dr. Metka Tekavčič**: «Ko govorimo o procesu zniževanja in obvladovanja stroškov, ne govorimo samo o stroških, ampak o uspešnem delu z ljudmi.»

V zadnjem delu izobraževanja je **Marta Strmec**, direktorica splošno-kadrovskega sektorja Trima Trebnje, udeležencem predstavila, kako se obvladovanja stroškov lotevajo v njihovem podjetju. Razvili so projekte, v katere so vključeni vsi zaposleni in prispevajo tako k obvladovanju stroškov kot k razvoju in rasti podjetja.

Natalija Lah



SPREJEM POMEMBNIH DOKUMENTOV

Na posvetu uprave, članov razširjenega kolegija direktorjev, članov izvršilnega odbora sindikata in sveta delavcev so dali v obravnavo še pravilnik o ukrepih za ohranjanje in krepitev zdravja in osnutek poslovnika o komuniciranju uprave s svetom delavcev in sindikatom družbe.

Po tritedenski razpravi so 24. februarja na skupni seji uprava, svet delavcev in sindikat podpisali pravila o komuniciranju ter pravilnik za ohranjanje in krepitev zdravja.

Pri pripravi **pravil o komuniciranju med upravo, sindikatom in svetom delavcev** v Premogovniku Velenje je posebna delovna skupina, ki jih je zapisala, upoštevala zakonska in splošna določila, ki že sama po sebi zahtevajo komuniciranje med navedenimi tremi organi upravljanja in soupravljanja.

Najpomembnejše določilo novih pravil je, da morajo uprava, sindikat in svet delavcev medsebojno sodelovati, se obveščati,

posvetovati in soodločati o zadevah, ki se nanašajo predvsem na pravice delavcev, ki izhajajo iz delovnega razmerja in vplivajo na socialni položaj delavcev.

Uprava je v večini primerov dolžna, da še pred sprejemom dokončne odločitve pridobi mnenje sindikata in sveta delavcev, v določenih primerih pa mora pridobiti soglasje, sicer določitve ne more sprejeti.

Pravilnik o ukrepih za ohranjanje in krepitev zdravja obravnava delovna mesta, kjer je v oceni tveganja ugotovljena večja nevarnost za poškodbe ali zdravstvene okvare, programe za ohranjanje in krepitev zdravja, kriterije za

izbor udeležencev, obveznosti udeležencev, nosilce posameznih aktivnosti in način financiranja.

Nosilci posameznih aktivnosti so zdravstvena organizacija, sindikat Premogovnika Velenje, svet delavcev ter direktor družbe, sredstva za izvedbo programov za ohranjanje in krepitev zdravja pa zagotavljajo družbe poslovnega sistema Premogovnik Velenje, ki se odločijo in pristopijo k izvedbi letnega programa preventivne rekreacije.

Vse navedene dokumente si lahko podrobneje preberete na portalu na naslovu <http://portal/sites/Sindikat/>.

PREDLAGAJTE, POHVALITE, VPRAŠAJTE, POVEJTE SVOJE MNENJE

Odprta, pravočasna in kvalitetna komunikacija pomembno prispeva k zadovoljstvu zaposlenih in posredno tudi k uspešnosti podjetja. Zado-
voljstvo zaposlenih s komuniciranjem že nekaj let merimo v sklopu raz-
iskave organizacijske klime.

V Premogovniku imamo vrsto orodij komuniciranja, vendar je še vedno prostor za izboljšave. Zato so se uprava, sindikat in svet delavcev dogovorili za še eno obliko komuniciranja z zaposlenimi.

Svoje mnenje, pobudo, pohvalo, kritiko, vprašanje boste odslej lahko tudi pisno naslovili na upravo, sindikat in svet delavcev. Nanašajo se lahko na vaše delovno mesto, organizacijsko

enoto ali podjetje kot celoto. Dobrodošle so pobude, predlogi v zvezi z delom, ki bi prispevali k uresničevanju postavljenih ciljev organizacijskih enot, pa tudi podjetja. V pomoč vam bo obrazec, ki ga lahko vzamete pri »nabiralniku idej«, ga v svojem, ali v imenu delovne skupine, izpolnite in oddate v »nabiralnik idej«. Vprašanje lahko zastavite upravi, sindikatu ali svetu delavcev. Izberete tudi zeleno obliko odgovora. Odgovor prej-

mete v petnajstih dneh osebno, preko sredstev internega obveščanja ali pa preko zapisnika IO sindikata ali sveta delavcev.

Seveda pa ta komunikacija ne odtehta osebne komunikacije s svojimi predpostavljanimi, s sindikalnimi zaupniki in delavskimi predstavniki. Je le dopolnilo v podjetju že uveljavljenim oblikam komuniciranja.

Uredništvo

DOHODNINA ZA LANI PO NOVEM

V letu 2004 (Ur.l. št. 54/04) je bil objavljen nov Zakon o dohodnini (Zdoh-1), ki je v določenih členih začel veljati že v maju 2004 (obdavčenje odpravnin zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi...), sicer pa se je začel uporabljati v celoti 1. januarja 2005. Torej vsi prejemki, ki so bili izplačani v letu 2005, so bili (ne)obdavčeni po tem zakonu.

Ena izmed novosti je vnaprej znana lestvica za obračun akontacije dohodnine (mesečna) in lestvica za izračun letne dohodnine.

Tako za leto 2005 velja:

- drugi dohodki iz delovnega razmerja - obdavčljive odpravnine v zvezi s prenehanjem zaposlitve in obdavčljivi dokupi delovne dobe,
- preostali dohodki iz drugega pogodbenega razmerja - pogodbeno dela,

primeru otroci samo zaradi tega prihodka ne izpolnjujejo davčne napovedi.

Priznane olajšave za leto 2005

Vsakemu rezidentu (rezident je oseba, ki ima uradno prijavljeno stalno prebivališče v Sloveniji) se prizna letna splošna davčna olajšava v znesku 564.400 SIT, pod pogojem da drug rezident za njega ne uveljavlja posebne olajšave za vzdrževanega družinskega člana.

Osebnolajšave iz 106. člena so:

- za invalide s 100-odstotno telesno okvaro,
- za rezidente, starejše od 65 let,
- za rezidente, ki prejemajo pokojnino iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja,
- za rezidente, ki prejemajo nadomestilo iz obveznega pokojninskega invalidskega zavarovanja kot delovni invalidi.

Posebne osebnolajšave iz 107. člena so:

- za rezidente s statusom dijaka in študenta,
- za rezidente, ki samostojno opravljajo poklic na področju kulturne dejavnosti in
- za rezidente, ki samostojno opravljajo novinarski poklic in so vpisani v razvid samostojnih novinarjev.

Posebne olajšave iz 108. člena se priznajo rezidentom, ki vzdržujejo družinske člane, in sicer:

- za prvega vzdrževanega otroka 474.900 SIT,

če znaša neto letna davčna osnova v tolarjih		znaša dohodnina v tolarjih
nad	do	
	1.300.000	+ 16 %
1.300.000	2.540.000	208.000 + 33 % nad 1.300.000
2.540.000	5.140.000	617.200 + 38 % nad 2.540.000
5.140.000	10.330.000	1.605.200 + 42 % nad 5.140.000
10.330.000		3.785.000 + 50 % nad 10.330.000

V izplačilnih kuvertah pri plači za januar 2006 oz. po pošti smo vam posredovali vse obdavčljive prejemke, ki ste jih prejeli v letu 2005 iz delovnega razmerja v naši družbi, in sicer:

- plače, nadomestila plač in povračila stroškov v zvezi z delom (samo obdavčljivi),
- bonitete (uporaba osebnega avtomobila v privatne namene, finančna pomoč otrokom za izobraževanje, uporaba mobilnega službenega telefona, preventivna rekreacija...); na izpisih bonitet imate naveden samo bruto znesek, medtem ko so zneski plačanih prispevkov in akontacije dohodnine od bonitet prišteti k zgornji postavki, t. j. pri plačah in nadomestilih plač,
- regres za letni dopust,
- odpravnine ob upokojitvi (samo obdavčljive),

avtorska dela in pravice, tehnične izboljšave in izumi...

Prav tako smo posredovali podatke o obdavčljivih prejemkih ostalim davčnim zavezancem, katerim je naša družba poravnala obveznosti bodisi iz naslova dejavnosti, iz naslova dohodka dajanja premoženja v najem in iz naslova preostalih drugih dohodkov.

Preostali drugi dohodki med drugim zajemajo tudi zneske finančne pomoči otrokom tistih zaposlenih, ki jim je delovno razmerje bilo prekinjeno zaradi upokojitve, finančno pomoč pa so otroci dobivali tudi naprej do izteka pogodbe. V teh primerih - izpis prejemkov imajo pod postavko »6400 preostali drugi dohodki« - morajo otroci izpolniti svojo davčno napoved. Še zaposleni starši pa imajo za svoje otroke obračunano finančno pomoč kot boniteto in v tem

- za vzdrževanega otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo in ima pravico do dodatka za nego otroka v skladu z zakonom o starševskem varstvu in družinskih prejemkih 1.720.800 SIT,
- za vsakega drugega vzdrževanega družinskega člana 474.900 SIT,
- za drugega vzdrževanega otroka se znesek iz prve alineje poveča za 41.300 SIT, torej znaša olajšava za dva otroka 991.100 SIT,
- za tretjega vzdrževanega otroka se znesek iz prve alineje poveča za 213.400 SIT, torej znaša olajšava za tri otroke 1.679.400 SIT,
- za četrtega vzdrževanega otroka se znesek iz prve alineje poveča za 385.500 SIT, torej znaša olajšava za štiri otroke 2.539.800 SIT,

Za vzdrževanega družinskega člana se šteje oseba, ki ima prijavljeno bivališče v Sloveniji, je državljan Slovenije ali je rezident države, s katero ima Slovenija sklenjeno mednarodno pogodbo o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka. Od republik nekdanje Jugoslavije Slovenija nima sklenjene tovrstne pogodbe samo z državo Bosno in Hercegovino – torej za vzdrževane družinske člane, ki živijo v tej državi, zavezanci ne morejo v Sloveniji uveljavljati posebne olajšave.

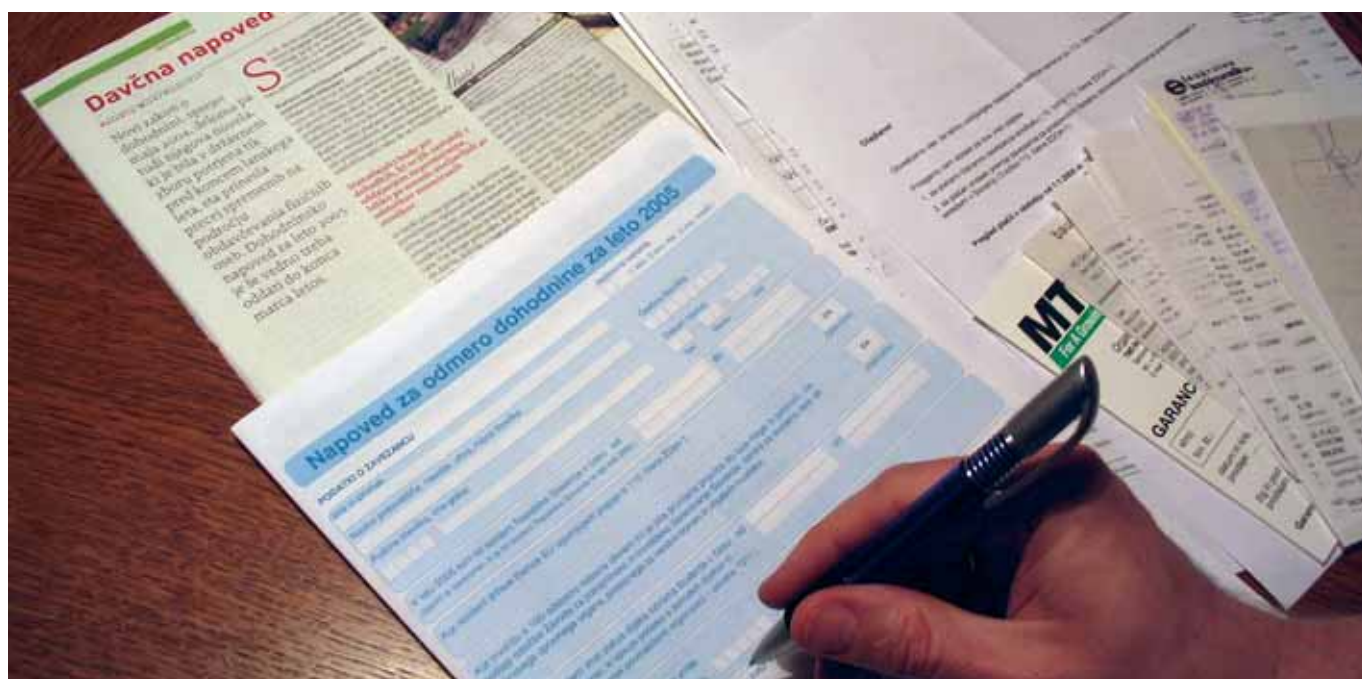
Olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje iz 111. člena se prizna rezidentu za znesek premije, ki jo je plačal zase izvajalcu pokojninskega načrta. Tudi naše podjetje je vključeno v pokojninski načrt.

Znesek za tovrstno olajšavo za leto 2005

plačane zneske za vzdrževanje stanovanja ali stanovanjske hiše, plačane zneske za nakup likovnih del, leposlovnih knjig, nosilcev audio-video vsebin, plačane šolnine in zneske za nakup učbenikov in strokovne literature v zvezi z izobraževanjem po javno priznanih izobraževalnih programih – velja tudi za vzdrževane družinske člane, plačane članarine političnim strankam in sindikatom (izpis smo vam posredovali v kuvertah pri plači za januar 06)...

Letna davčna osnova za zavezanca se zmanjša tudi za plačane zneske obresti od posojil, pridobljenih za rešitev stanovanjskega problema zavezanca, vendar ne več kot za 2 odstotka.

Najkasneje do 31. marca 2006 bo treba oddati na davčni izpostavi izpol-



- za petega vzdrževanega otroka se znesek iz prve alineje poveča za 557.600 SIT, torej znaša olajšava za pet otrok 3.572.300 SIT,
- za vse nadaljnje vzdrževane otroke se znesek poveča za 172.000 SIT glede na višino olajšave za predhodnega vzdrževanega otroka,
- identične višine povečanih olajšav za vzdrževane otroke veljajo tudi za otroke iz druge alineje.

V primeru, da zavezanec ni vzdrževal družinskih članov celo leto, se priznanje olajšave upošteva le za čas, ko je zavezanec takega člana dejansko vzdrževal.

ste prejeli od Kapitalske družbe že v januarju 2006 oziroma je znesek, ki vam je bil med letom odtegnjen od plače pod postavko O900.

Olajšave za različne namene iz 112. člena se priznajo največ v višini 2 odstotka letne davčne osnove, in sicer za: sredstva vložena v vrednostne papirje, plačane zneske samoprispevka, plačane zneske za prostovoljno dodatno zdravstveno zavarovanje (izpis smo vam posredovali v kuvertah pri plači za januar 06), plačane zneske za nakup ali gradnjo stanovanjske hiše ali stanovanja za rešitev stanovanjskega problema,

njen obrazec »Napoved za odmero dohodnine za leto 2005« (dobili ste ga po pošti), v katerega boste vpisali vse vaše obdavčljive dohodke, ki ste jih prejeli v letu 2005 od naše družbe in tudi od drugih izplačevalcev vaših prejemkov.

V veliko pomoč vam bo tudi obrazcu priloženo Navodilo za izpolnjevanje obrazca napovedi za odmero dohodnine za leto 2005.

Poleg tega je na spletnih straneh Davčne uprave Republike Slovenije www.gov.si/durs/ zelo veliko koristnih informacij.

Stefanija Lesjak

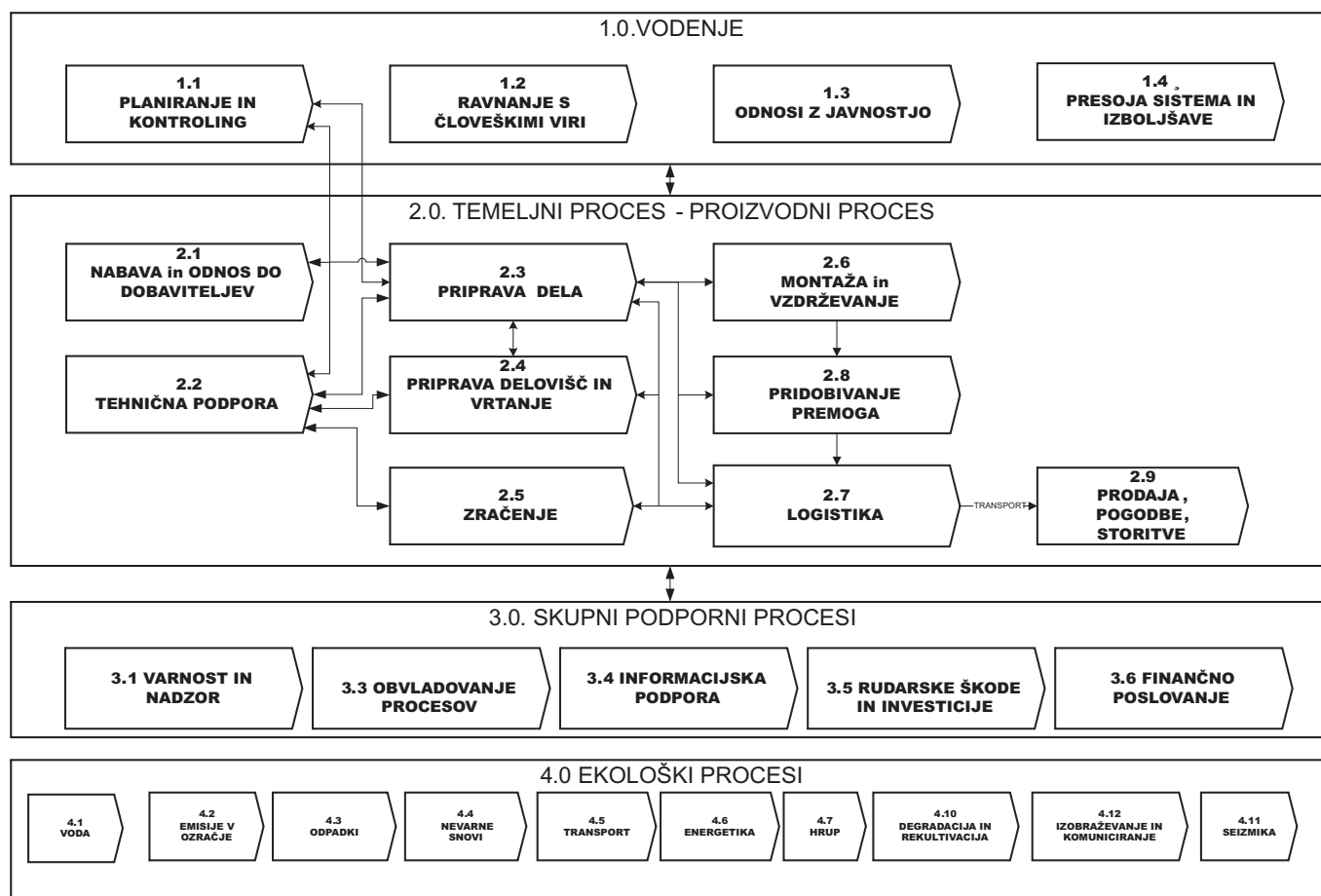
SISTEM RAVNANJA Z OKOLJEM, VARNOSTJO IN KAKOVOSTJO – SISTEM OVQ

Poslovanje podjetja ni povezano le z doseganjem zastavljenih proizvodnih ciljev, temveč tudi ciljev, vezanih na kakovost izvajanja procesov, preprečevanje in izboljševanje vplivov na okolje ter zagotavljanje visokega nivoja varnosti z oceno tveganja. Sistematični odnos do okolja, varnosti in kakovosti smo uskladiti z mednarodno veljavnimi standardi.

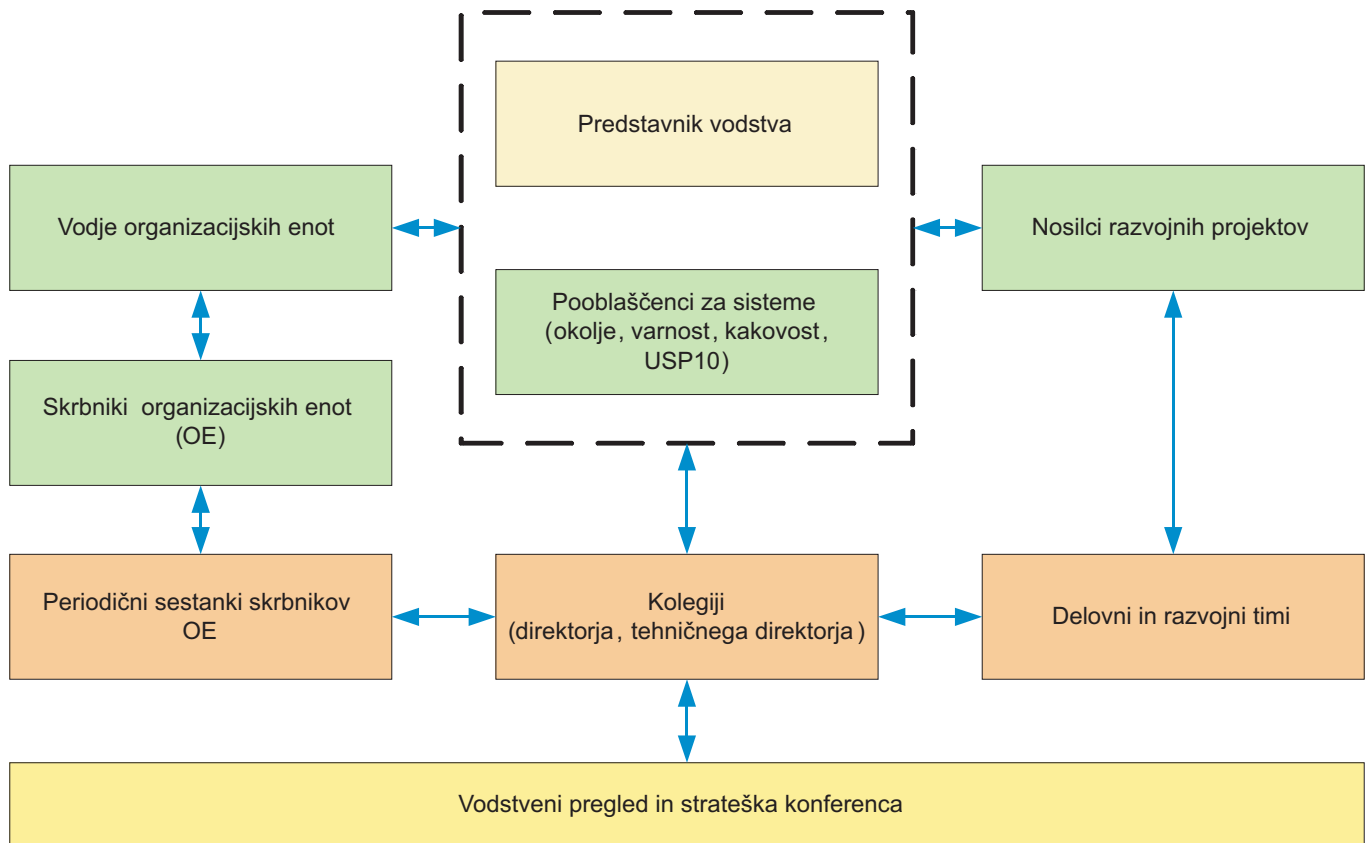
Poslovník sistema ravnanja z okoljem, varnostjo in kakovostjo POVQ predstavlja temeljni in krovni dokument podjetja, ki opredeljuje izvajanje zahtev standarda ISO 9001 (kakovosti), zahtev standarda

ISO 14001 (ravnanja z okoljem), zahtev standarda OHSAS 18001 (varnosti in zdravja pri delu) ter zahtev standarda USP S10 (učeeega se podjetja). Postavljen pristop zagotavlja medsebojno inte-

gracijo sistema ravnanja z okoljem, varnosti in kakovosti ter USPS10 v skupni sistem vodenja, v sistem OVQ. Poslovník OVQ opisuje strukturo procesov, ki je razvidna v procesni shemi.



Struktura sistema OVQ skozi odgovornosti in aktivnosti.



Politika podjetja do okolja, varnosti in kakovosti

Dosledno doseganje strateških ciljev podjetja predstavlja uresničevanje politike podjetja, ki se nanaša na:

- racionalizacijo procesa pridobivanja premoga,
- zagotavljanje varnosti in humanosti pri izvajanju delovnega procesa,
- reševanje okoljskih problemov,
- intenzivno prestrukturiranje povezanih podjetij in strokovnih služb Premogovnika Velenje ter ustanavljanje novih podjetij.

Politika izraža prizadevanje podjetja za:

- stalno spremljanje in merjenje vplivov na varnost in zdravje pri delu ter okolje (okoljskih vidikov) kot posledico izvajanja procesa pridobivanja premoga in izboljševanje stanja z jasno postavljenimi cilji in programi,
- dosledno spremljanje in upoštevanje zahtev zakonodaje, internih predpisov in odločb, vezanih na okolje, varnost in zdravje pri delu,
- stalno izobraževanje in usposabljanje zaposlenih na področju varstva oko-

lja, kakovosti ter varnosti in zdravja pri delu,

- redno komuniciranje z zaposlenimi v podjetju, dobavitelji, kupci, inšpekcijskimi službami, zdravstvenimi organizacijami in inštituti ter ostalim okoljem



Damijan Kanduti , vodja logistike, standardizacije in SOP

z namenom vzdrževati in izboljševati medsebojno zaupanje.

Cilji

Premogovnik Velenje ima zelo jasno postavljene cilje. Prioritetna cilja v obdobju 2006 do 2011 sta dva.

1. Ekonomsko učinkovita osnovna dejavnost:

- racionalizacija proizvodnega procesa pridobivanja premoga ob zagotavljanju najvišje stopnje varnosti in
- ohranjanje socialnega in ekološkega prispevka okolju;

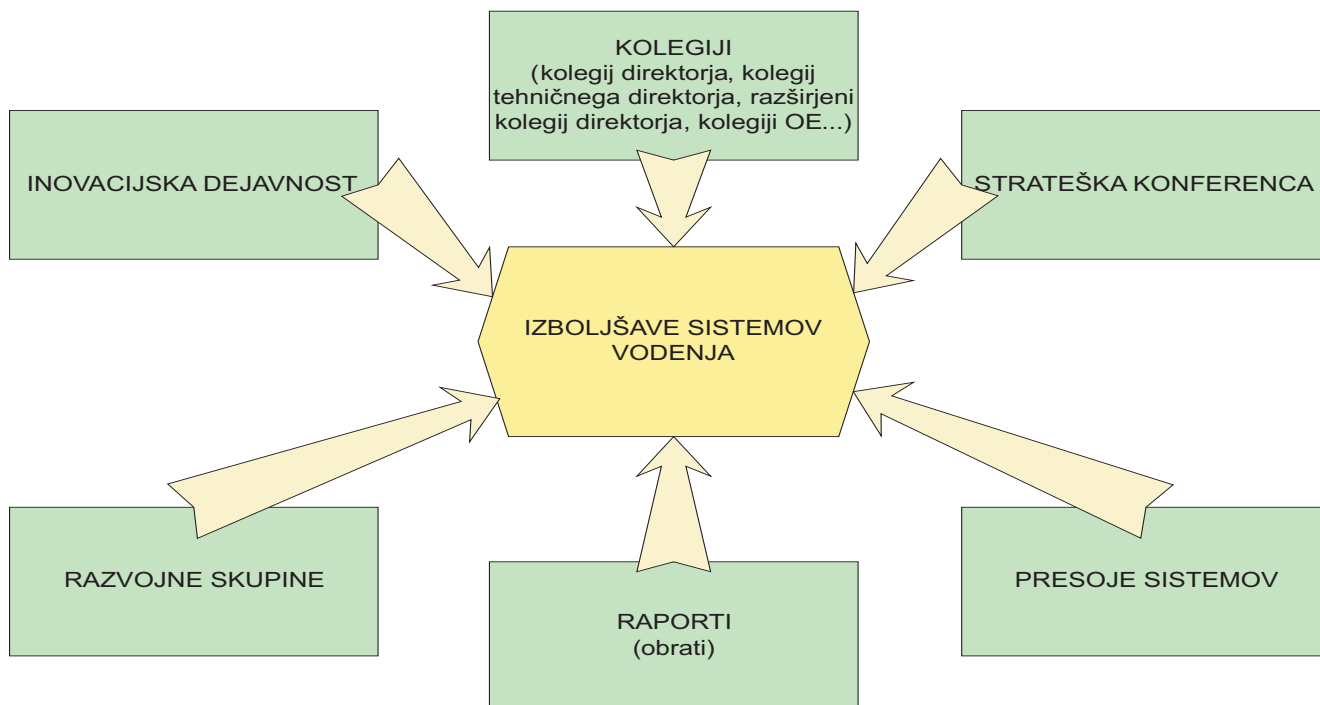
2. uvajanje novih programov:

- tržna usmerjenost in
- dolgoročna dobičkonosnost.

Izvedbeni cilji Premogovnika so:

- zmanjševati število zaposlenih, skladno z rastjo produktivnosti 5,6 odstotka letno v Premogovniku in HTZ,
- ohraniti trend zmanjševanja izgubljenih dni zaradi nesreč pri delu in odsotnosti z dela zaradi bolezni za 3 odstotke na leto,
- zmanjšanje obsega del v delu eksploatacijskega območja, ki je izven vpliva neposrednega odkopavanja.

Struktura izboljšav sistemov vodenja



Portal OVQ

Portal OVQ je kot del informacijskega portala namenjen dokumentaciji podjetja. Nahaja se na intranetnem naslovu <http://portal/OVQ/>, dostopen je tudi prek »javnih map«, ki jih najdete v svojem programu za sprejemanje pošte. V osnovi je bil zasnovan kot zbir dokumentacije sistema kakovosti, sedaj pa zajema mnogo širšo vsebino.

Prednost portala OVQ je v tem, da je v podjetju potrebno manj tiskanih izvodov dokumentov, saj lahko uporabniki prek portala vedno dostopajo do ažurnih dokumentov in ostalih vsebin. Poleg opisov procesov portal zajema zakonodajo podjetja, službene naloge organizacijskih enot, navodila varno za delo, nabor programov (projektov) sistema OVQ, podatke presoj sistemov vodenja, podatke vodstvenih pregledov, varnostne liste, tedenska poročila proizvodnje in še veliko ostalih podatkov, ki nastajajo v podjetju.

Sistemi vodenja so živi in dinamični, zato sistem obvladovanja procesov nenehno dograjujemo, razvijamo in ustrezno informacijsko podpiramo. Za vse te aktivnosti je zadolžen Simon Klinc, zaposlen v Službi logistike, standardizacije in SOP.

Aktivnosti do zunanje presoje



Simon Klinc

Ena ključnih nalog sistema OVQ v zadnjem obdobju je izvedba prehoda na zahteve standarda ISO 14001:2004. Certificiranje po tem standardu je potrebno izvesti do maja. V podjetju smo v ta namen izvedli vse aktivnosti in programska naloga je sedaj v zaključni fazi. V januarju in februarju je bila izvedena notranja presoja sistemov vodenja po vseh organizacijskih enotah. V februarju so bila izdelana letna poročila OVQ po organizacijskih enotah. Ta poročila so

osnova za izdelavo Poročila OVQ Premogovnika Velenje.

Do zunanje presoje je potrebno odpraviti pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene na notranji presoji.

V teku so priprave na vodstveni pregled. Izvedli ga bomo v prvem in drugem tednu marca v dveh delih. Vsi vodje organizacijskih enot oziroma lastniki procesov bodo poročali vodstvu na »vodstvenem pregledu« sistema OVQ in pregled bo zajemal: aktivnosti sistema OVQ, obsega sistema ravnanja z okoljem, komuniciranja, izpolnjevanja zakonodajnih in drugih zahtev, izrednih razmer, delovanja procesov in izpolnjevanja ciljev (Register sistema OVQ), stanja programov in monitoringov, rezultatov presoj sistema OVQ, stanja preventivnih in korektivnih ukrepov ter predlogov in izboljšav sistema OVQ.

Zunanja presoja sistema OVQ bo izvedena kot redna presoja po standardu ISO 9001:2000 in OHSAS 18001:1999 ter kot certifikacijska presoja za prehod na zahteve standarda ISO 14001:2004. Presoja bo potekala v četrtek, 23., in v petek, 24. marca 2006. Na presoji bo sodelovalo 6 presojevalcev inštituta SIQ, ki bodo preverjali skladnost delovanja podjetja z zahtevami standardov.

PODROČJA, KJER DELA IN TRGA NE MANJKA

S 1. januarjem je povezana družba Karbon doživela organizacijsko spremembo, se kadrovsko okrepila, hkrati pa zastavila nekaj projektov, ki ji bodo zagotovo krojili uspešno prihodnost.



Franci Lenart

Kot je povedal direktor Karbona **Franci Lenart**, so sedaj v Karbonu zaposleni štirje, in sicer poleg njega Staška Velikonja, ki skrbi za področje ravnanja z odpadki, Miran Lužar, ki je odgovoren za področje razgradnje izrabljenih motornih vozil, in Peter Sever, ki je tehnolog. **Lenart:** »Naša dejavnost je razdeljena na dve področji, to sta ravnanje z odpadki v poslovnem sistemu Premogovnik Velenje in razgradnja izrabljenih motornih vozil.

Hkrati je bilo v HTZ IP oblikovano novo stroškovno mesto z imenom ravnanje s sekundarnimi surovinami, kjer je zaposlenih 22 sodelavcev, od tega je 9 invalidov. Stroškovno mesto obvladuje Karbon, razdeljeno pa je na enaki področji kot Karbon.«

Dejavnost Karbona ni nova, kajti pred več kot dvema letoma je bil Karbon ustanovljen prav za ta namen. Vendar je sedaj »poskusna doba« minila, v tem času so bile preučene poslovne možnosti razvoja podjetja, razmere na trgu, področji ravnanja z odpadki in razgradnje motornih vozil in sedaj ugotavljajo, da so zadeve zrele za večjo aktivnost.

Do novega razpisa ministrstva za okolje in prostor bodo tudi v letu 2006 razgradnjo izrabljenih motornih vozil opravljali z začasno koncesijo, ki poteče 1. aprila. Ker razpisa še ni, Lenart predvideva, da bo ministrstvo koncesijo podaljšalo, a še letos vendarle objavilo tudi razpis.

»V Sloveniji zaenkrat tri družbe v celoti izpolnjujemo pogoje za pridobitev stalne koncesije, zato se trudimo, da bi ta dejavnost ostala v naši družbi. Ekipa, ki opravlja to dejavnost, je uigrana, bo pa treba povečati učinkovitost razgradnje,« pravi Lenart.

Karbon je z novim letom prevzel v upravljanje vse odpadke, ki nastajajo v družbah poslovnega sistema. Glede na to, da ima Premogovnik Velenje že več let okoljski certifikat in torej urejeno področje ravnanja z odpadki ter da je to področje zanj v veliki meri uspešno izvajalo podjetje HTZ IP, so postopki utečeni, le prešli so pod ime Karbona. Načrtujejo pa v Karbonu še letos širitev dejavnosti izven poslovnega sistema, predvsem v gospodarske družbe. Ne želijo se namreč ukvarjati s komunalnimi odpadki, ampak z odpadki industrijskega izvora.

»Še vedno izdelujemo dokumentacijo za postavitve centra za reciklažo gradbenega odpada in pripravo umetnih zemljin, kjer bi želeli urediti ravnanje z gradbenimi odpadki in drugimi odpadki, ki so primerni za nadaljnjo uporabo. Dokumentacija naj bi bila pripravljena letos, objekt pa bi začeli postavljati na ugrezninskem področju ob lokaciji nove kompostarne bioloških odpadkov,« pojasnjuje načrte Lenart.

V Karbonu imajo še nekaj razvojnih načrtov, ki so zelo realni in zanimivi za

trg. To sta, na primer, predelava lesne bio mase in postavitve centra za peletiranje lesne bio mase ter projekt začasnega skladiščenja zapuščenih vozil za občino Velenje.

Uspešna izpeljava vseh že utečenih in načrtovanih aktivnosti naj bi tudi bistveno izboljšala poslovanje Karbona. Kot pravi Lenart, so lansko poslovno leto sklenili z minimalnim dobičkom ob okoli 40 milijonih SIT prihodkov, letos pa naj bi imeli več kot 300 milijonov SIT realizacije in tudi večji dobiček.

Kot v drugih povezanih družbah, se tudi v Karbonu pripravljajo na spremembo lastništva in po Lenartovih besedah se je nekaj partnerjev že zanimalo za to družbo, kar je potrditev njihovega perspektivnega programa, prepoznavnosti na trgu in dobrih dosedanjih rezultatov.

Najdražje je odlaganje na komunalni deponiji

Eno od področij, ki v poslovnem sistemu ni novo, je pa na novo združeno v Karbonu, je ravnanje z odpadki. Področje vodi **Staška Velikonja**, ki se je prej s to dejavnostjo ukvarjala v HTZ IP.

Velikonja: »Gre za tri sisteme ravnanja z odpadki.

Prvi so komunalni odpadki, nenevarni, ki se odlagajo na komunalno deponijo. Zbirajo se v zabojnikih na različnih lokacijah v vseh povezanih družbah. Naredili



Staška Velikonja

smo kataster lokacij, dogovorili smo se za način odvažanja.

V drugi sistem spadajo jamski odpadki. Ti pridejo iz jame pomešani, kajti v jami ni mogoče ločeno zbirati odpadkov, kar je sicer najbolj racionalen način ravnanja z odpadki. Te odpadke na sortirni liniji sortiramo, inertne odpadke porabimo pri sanaciji ugreznin, del oddamo zbiralcem posameznih odpadkov, komunalne pa oddamo na deponijo.

Tretji sistem predstavljajo sekundarne surovine, to so odpadki, ki so za lastnika neuporabni, nekomu drugemu pa pomenijo surovino. Največ sekundarnih surovin nastaja v Premogovniku in HTZ IP, in te so predvsem železo (odpisana oprema, loki, objemke, ostanki pri remontu strojne opreme).

Posebno področje je ravnanje z nevarnimi snovmi. V pretežni meri nastajajo v Premogovniku, HTZ IP in Karbonu. Poskrbimo, da so ti odpadki primerno prevzeti, evidentirani, skladiščeni in pripravljeni za predajo pooblaščenecem.

Ravnanje z odpadki na vseh naštetih področjih je več ali manj utečeno, so pa sistem naredili pregleden glede količin in stroškov in ga bodo v Karbonu v sodelovanju s posameznimi družbami spreminjali glede na potrebe in uvajali novosti v ravnanju z odpadki. Prva novost je bila uvedena v februarju, ko je Karbon prevzel prodajo odpadnega jamskega lesa, v marcu pa bodo začeli z ločenim zbiranjem papirja.

Vse svoje aktivnosti in načrte imajo ovrednotene in ti izračuni pokažejo, da



Miran Lužar

se odpadke izplača sortirati, zbirati in oddajati na ustrezna mesta, kajti, kot pravi Velikonjeva, najdražje je odlaganje na komunalni deponiji.

»Dobra sortirna linija se izplača in našo bomo, ko bo zadeva utečena pri nas, ponudili tudi na trgu. Nekoliko nas je skrbelo, kako bodo delavci zadovoljni s tovrstnim delom, a so nas presenetili. Dobro delajo, zadovoljni so s tem delovnim mestom, delajo tudi invalidi, s krajšim delovnim časom in celo želijo priti delati na sortirno linijo,« je sklenila Velikonja.

Oddaja izrabljenih vozil je sedaj brezplačna

Dejavnost, po kateri je Karbon marsikdo poznal že do sedaj, je bila razgradnja izrabljenih motornih vozil. Z njo se sedaj ukvarja **Miran Lužar**, ki je najprej povedal, da je bilo od leta 2004, v slabih dveh letih, prevzetih 3.552 vozil, kar je veliko manj, kot so država in posamezni izvajalci te dejavnosti pričakovali.

Lužar: »Kakršna koli že je ta številka, mi smo na tem področju pridobili izkušnje, se primerno opremili in želimo to dejavnost opravljati tudi naprej. Decembra lani je bila uredba o oddaji izrabljenih vozil nekoliko spremenjena, predvsem je sedaj za lastnike vozil brezplačna. Sicer pa gre v sistemu razgradnje za definicije izrabljenega motornega vozila, zavrženega, neregistriranega in glede lastnika neznanega vozila, to je tako imenovano staro breme, način



Peter Sever

odjave ter obseg poslovanja in seznam prevzemnih mest. Celotna dejavnost ima računalniško podprt sistem evidentiranja, vsi podatki o zgoraj navedenem pa so objavljeni na spletni strani ministrstva za okolje in prostor www.sigov.si/mop v rubriki izrabljena motorna vozila.«

Odslej bomo zbirali star papir

Kot tehnolog dela v Karbonu **Peter Sever**, na konkretno vprašanje, kaj dela, pa je kratko odgovoril: »Vse!«

Najprej je pojasnil, zakaj so v Karbonu do 1. aprila ustavili naročanje odpadnega jamskega lesa, s čimer so se začeli ukvarjati komaj 1. februarja. **Sever:** »V dveh dneh smo dobili 200 naročil, kar daleč presega vsakodnevno dobavo tega

NAKUP ODPADNEGA JAMSKEGA LESA

Karbon obvešča vse interesente za nakup odpadnega jamskega lesa, da zaradi prevelikega zanimanja za nakup in omejenih količin lesa **do 1. aprila 2006 ne morejo več sprejemati naročil.**

Vabijo vas, da jih pokličete oziroma obiščete po 1. aprilu 2006 in se vam zahvaljujejo za razumevanje!



lesa iz jame. Zato smo morali sprejemane naročil ustaviti.«

Sever je nadalje razložil, kako se bomo v poslovnem sistemu končno lotili zbiranja odpadnega papirja, seveda predvsem v upravnih zgradbah, kjer ga največ tudi nastane. V marcu bodo nameščeni posebni predalniki, v katere bomo zaposleni odlagali odpadni papir, čistilke pa ga bodo vsak dan oddajale v reciklažo. Ves zbran papir bo razrezan in stisnjen ter oddan pooblaščenemu izvajalcu.

Vsi trije novo zaposleni v Karbonu so s svojim delom zadovoljni, to pa so utemeljili predvsem s tem, da je delo dinamično, novo, polno izzivov in perspektivno. Da je to res, je za konec potrdil Miran Lužar z najavo novega projekta, ki se ga bodo kmalu lotili: »Pripravljati bomo začeli projektno dokumentacijo za oskrbo s tehnološko vodo, nadgradnja tega projekta pa je izgradnja polnilnice pitne vode s triadno vodo iz jame Škale!«

Diana Janežič



KAKO POTEKA ODDAJA IZRABLJENEGA MOTORNEGA VOZILA?

Najprej je treba vedeti, da je izrabljeno motorno vozilo tisto, ki je namenjeno prevozu potnikov z največ 8 sedeži ali prevozu blaga z največjo maso 3,5 tone, in se ne bo več uporabljalo v prometu bodisi, ker je dotrajano, poškodovano do te mere, da popravilo ali vožnja nista mogoča, bodisi se zadnji lastnik odloči, da je zanj odpadke. Lastnik, ki se odloči, da svojega izrabljenega vozila ne bo več uporabljal in ga bo odjavil iz prometa, mora pred odjavo vozilo dati v razgradnjo. Na prevzemnem mestu za razgradnjo prejme potrdilo o razgradnji, tega pa skupaj s prometnim dovoljenjem in registrsko tablico vozila dostavi na upravni enoti, kjer odjavi vozilo. Od 1. decembra 2005 je oddaja v razgradnjo brezplačna.

Upravne enote koncesijskega območja Karbon so:

- Slovenj Gradec (Dravograd, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec),
- Maribor (Ruše),
- Celje (Celje, Laško, Mozirje, Slovenske Konjice, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Velenje, Žalec),
- Krško (Brežice, Krško, Sevnica),
- Ljubljana (Domžale, Hrastnik, Kamnik),
- Novo mesto (Novo mesto).

Več podatkov na spletni strani: www.sigov.si/mop

OBETA SE DINAMIČNO IN DELOVNO LETO

Leto 2006 bo za vse povezane družbe precej pestro in drugačno kot prejšnja, saj jih čaka privatizacija. HTZ IP je sicer glede zahtev matične družbe po privatizaciji v nekoliko drugačnem položaju, pa vendar ga ta proces ne bo zaobšel. Direktor HTZ IP dr. Vladimir Malenković je predstavil njihovo poslovanje v letu 2005 in načrte za letos.



dr. Vladimir Malenković

Rudar: »Kako v HTZ IP ocenjujete leto 2005?«

Dr. Malenković: »Za leto 2005 imamo sedaj samo oceno poslovanja, vendar podatki tudi konec marca ne bodo bistveno drugačni. Lansko poslovno leto smo sklenili skladno s poslovnim načrtom, to pomeni, da bo podjetje z upoštevanjem bonitete, ki jo dobi kot invalidsko podjetje, poslovalo z minimalnim dobičkom, sicer pa s predvideno izgubo.

To ni presenetljivo, saj smo z dobrimi 83 odstotki dela še vezani na poslovni sistem oziroma Premogovnik Velenje. Te dejavnosti se počasi krčijo, kar se odraža tudi v našem poslovnem rezultatu. Tudi zato so za nas zelo pomembni eksterni programi pa tudi kvotni sistem zaposlovanja invalidov, ki je začel veljati 1. 1. 2006.

Kvotni sistem je usmerjen predvsem v zagotavljanje produktivnih delovnih mest za invalide, vendar je treba poudariti, da to niso visoko donosna delovna mesta.«

Rudar: »Kako ste zastavili projekt lastniškega preoblikovanja v vaših PC v letu 2006?«

Dr. Malenković: »HTZ IP je v primerjavi z drugimi povezanimi družbami v nekoliko drugačnem položaju, in to iz več razlogov. Že večkrat je bilo poudarjeno, da se Premogovnik Velenje in HTZ

IP obravnavata kot celota, in to zaradi preprostega dejstva, ker HTZ IP s svojo dejavnostjo med drugim skrbi za nemošteno izvajanje osnovnega proizvodnega procesa v Premogovniku oziroma so sinergijski učinki med obema družbama večplastni.

Procesi lastniškega preoblikovanja v družbah v 100-odstotni lasti Premogovnika se HTZ IP dotikajo v nekoliko manjši meri, in sicer pri treh profitnih centrih na področju eksternih programov, to so SIPO, Prostudio in Nerjavni programi. ESTO trenutno še ni dozorel za izločitev. Skladno z usmeritvami zadnje strateške konference velja za vse povezane družbe in tudi tri naše profitne centre, da morajo do 30. marca pripraviti dokumente, na podlagi katerih se bo lastnik lahko odločil, kako naprej. V HTZ IP smo se s formiranjem projektne skupine te naloge lotili že decembra lani. Kot sedaj teče delo, ne vidim ovir, da bi do konca marca dokumenti ne bili pripravljeni.

Na podlagi odločitve lastnika bomo videli, kako naprej. V našem primeru je situacija nekoliko drugačna, kajti naši profitni centri niso samostojne pravne osebe kot druge povezane družbe, torej je treba narediti še nekaj korakov prej, da bomo lahko opravili lastniško preoblikovanje.

Ker smo največje invalidsko podjetje v Sloveniji, moramo o vseh večjih spremembah informirati pristojno ministrstvo oziroma zanje pridobiti njegovo soglasje. V marcu načrtujemo razgovore na pristojnem direktoratu ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.

Pridobitev statusa pravne osebe in lastniško preoblikovanje pa je le del, nadaljnji postopki bodo povezani tudi z optimiranjem oziroma oblikovanjem zaokroženih profitnih centrov, prestavitvijo opreme, ureditvijo prostorov...«

Rudar: »Ob vsem tem pa, seveda, morate v HTZ IP tudi opravljati tekoče delo!«

Dr. Malenković: »Seveda. Januar je pri nas zelo dinamični mesec, ko potekajo dogovori z našimi ključnimi poslovnimi partnerji. Zelo dobro sodelujemo z vodilnimi firmami na področju proizvodnje rudarske opreme, predvsem so to JOY, DBT in Eickhoff.

Konec novembra lani sva bila z vodjo PC SIPO Matejem Zaluberškom v Angliji pri vodstvu JOY-a. Zelo so zadovoljni s sodelovanjem z nami. Kot ilustracijo naj povem, da vodijo natančno evidenco dobaviteljev in na njihovi lestvici, kjer ocenjujejo kvaliteto, doseganje rokov ipd., je HTZ dosegel odlično drugo mesto, takoj za eno od njihovih odvisnih družb.

V januarju sva bila z direktorjem Premogovnika dr. Evgenom Dervaričem v Nemčiji, v DBT in Eickhoffu. Ocenjujem, da so bili razgovori zelo uspešni. S podjetjem DBT bomo letos dosegli okoli 40 odstotkov večji obseg sodelovanja kot v letu 2005 ob tem, da smo dosegli tudi občutno boljše cene. Seveda je tudi to posledica dejstva, da smo s kvalitetnim delom upravičili pričakovanja naših partnerjev.

To so za nas pomembni podatki in ko odgovorjam na vaše vprašanje, poudarjam, da moramo vse spremembe izpeljati tako, da to ne bo moteče vplivalo na naše delo, ne le zaradi omenjenih poslovnih partnerjev, kjer so pravila igre strogo določena, temveč tudi zaradi zagotavljanja nemotenega dela v jami.«

Rudar: »Že nekaj let ste prisotni tudi na trgih jugovzhodne Evrope, v bivših republikah Jugoslavije. Kakšni so konkretni posli?«

Dr. Malenković: »Zgodba o tem sodelovanju je daljša in smo jo že večkrat predstavljali. V januarju smo zaključili projekt v TE Gacko, ki je za nas pomemben tako z vidika pridobivanja referenc kot tudi dragocenih izkušenj. Lani smo imeli tudi več pogovorov z vodstvi posameznih premogovnikov BiH kot tudi na državnem nivoju s predsednikom vlade in pristojnim ministrom.

Za zdaj smo se usmerili na dva premogovnika, in sicer Kreko in Kakanj. Ocenjujemo, da imata v tem trenutku najboljši potencial za sodelovanje. Ni dvoma, da je Bosna in Hercegovina z energetskega vidika pomembna država v tem delu sveta in ima velike potrebe po revitalizaciji premogovnikov s podzemno eksploatacijo, tako z vidika tehnologije, opreme, izobraževanja zaposlenih itd. Problem pa je denar, ker se ti premogovniki borijo s težavami, ki izvirajo iz preteklih let, in s prestrukturiranjem, ki smo se ga pri nas lotili pred 15 leti, v BiH pa ga še niso niti dobro začeli.

Najprej smo se usmerili na jamo Mramor premogovnika Kreka, kjer se pogovarjamo o modernizaciji enega širokega čela. Možnosti sta dve, in sicer da HTZ IP zagotovi reparacijo njihove obstoječe opreme, uvajanje te opreme in izobraževanje zaposlenih ali pa HTZ IP prenese v Kreko reparirano našo opremo in na ta način delno ali v večjem delu nadomesti njihovo staro opremo. O tem se še pogovarjamo.

Glede problemov s financiranjem takšnih projektov menimo, da imamo pripravljen realen koncept, ki bi v marsičem olajšal realizacijo tega in podobnih projektov v BiH. V osnovi gre za idejo, da bi se finančna konstrukcija projekta zapirala z realizirano večjo proizvodnjo premoga, prodaje le-tega elektrogospodarstvu BiH, ti presežki pa bi bili oddani HSE.

Celoten projekt je pilotski in če nam bo uspel, bi bil to model za sodelovanje z drugimi premogovniki. Možnosti za uspeh so realne, treba pa je uskladiti sodelovanje med štirimi ključnimi partnerji: naročnikom, HTZ IP, Premogovnikom Velenje in HSE.

Letos smo že bili na obisku v BiH, z nami je bil tudi predstavnik HSE, in dogovorili smo se, da bo HTZ IP v kratkem podal tehnična in ekonomska izhodišča za sodelovanje, to pa bo osnova za nadaljnje odločitve.

Pogovarjamo se tudi z vodstvom premogovnika v Kakanju in v marcu jih pričakujemo na obisku pri nas, ko nam bodo predstavili njihova izhodišča za sodelovanje.

Možnosti za posle na teh trgih je veliko, a uspeha čez noč ni. Treba pa je biti stalno prisoten, proaktiven, delati s partnerji z roko v roki in biti potrpežljiv.

Naše prednosti so v tem, da imamo rezultate, s katerimi se lahko predstavimo in argumentiramo naše komparativne prednosti. Nismo zgolj trgovci, ki želijo nekaj prodati, zaslužiti in trg zapustiti. Premogovnik Velenje je odličen primer, kaj se da narediti s sistematičnim delom, tako s tehnično-tehnološkega, varnostnega in ekološkega vidika.

Velika prednost je tudi članstvo v HSE, kjer lahko s trgovanjem z električno energijo lažje realiziramo nekatere projekte, ob tem pa je tudi naša pogajalska pozicija veliko močnejša.«

Diana Janežič

Čast Slovenije branil le velenjski HTZ

V Vidmu v Italiji se je 11. februarja končal sejem Innovation, po zagotovilih direktorice sejma Gabriele Zontone prvi sejem inovacij v Evropi. »Sprva smo dvomili, da bomo uspeli pritegniti razstavljalce s tako abstraktno zadevo, kot so ideje,« je priznala Zontonijska, a zadovoljno dodala, da so s prvim poskusom močno presegle pričakovanja.

»Predvsem smo želeli povezati podjetja in univerze in jim hkrati omogočiti, da najdejo sogovornike, ki znajo svetovati, kako ustanoviti podjetje, patentirati zamisel in jo predstaviti morebitnim vlagateljem. Ugotovili smo, da imamo v regiji vsa potrebna znanja, a jih ne znamo povezati.«

Številni sogovorniki so nam povedali, da jih je prireditve pozitivno presenetila. Predstavniki fakultet so navezali stike s podjetniki, ti pa so spoznali, da je med raziskovalci na fakultetah veliko takih, ki jih ne zanima le nabiranje točk z akademskimi objavami, ampak bi želeli svoje zamisli tudi praktično uporabiti.

Presenetilo pa nas je, da med razstavljalci kljub bližini prireditve skoraj nismo našli slovenskih podjetij. Na razstavnem prostoru, namenjenem tehnološkemu parkom, smo opazili plakate ljubljanskega in primorskega tehnološkega parka ter sežanskega poslovnega inkubatorja, med razstavljalci pa smo našli le velenjski HTZ (predstavljal je svoj novi projekt fotovoltaike, ki ga bomo predstavili v eni od prihodnjih številki Rudarja, op. ur.).

Predstavnik HTZ **Slobodan Mrkonjić** nam je zaupal, da je z izkupičkom zelo zadovoljen, saj mu je uspelo navezati nadpovprečno veliko stikov, ker udeleženci zelo dobro vedo, kaj pričakujejo. »Na sejmu prevladuje pozitivna energija, saj se obiskovalcem zdi, da sodelujejo pri nečem novem. Pri slovenskih sejmih imam vedno občutek, da želijo prireditelji razstavljalce kar najbolj izkoristiti in zaslužiti. Tu so cene razstavnega prostora zelo prijazne, za obiskovalce ni vstopnin, sogovornike pa je res zanimalo, kaj jim lahko ponudimo in kako smo pripravljani sodelovati.«

Lenart J. Kučić, Delo

TUDI ERICo SE BO PRESTRUKTURIRAL

Leto 2005 je bilo za ERICo, Inštitut za ekološke raziskave, uspešnejše kot leto poprej, ki so ga zaključili z izgubo. Lani so v vseh pogledih poslovali bistveno boljše, saj so dosegli pozitivni rezultat, poleg tega pa so bili uspešni tudi pri obvladovanju stroškov.

Ocenjujejo, da so lani ustvarili 556 milijonov SIT prihodkov, kar je 36 milijonov SIT več kot v letu 2004. Ob tem so zmanjšali prihodke pri svojih največjih lastnikih oziroma ustanoviteljih, to je pri Premogovniku Velenje in TE Šoštanj, za 27 odstotkov pa so povečali prihodke na drugih tržiščih. »To je povsem v skladu z našimi cilji, torej biti na trgu kot razmeroma močan partner in zmanjšati odvisnost od naših ustanoviteljev,« je dejal direktor ERICa **mag. Marko Mavec**.

Za 6,5 odstotka so zmanjšali odhodke, rezultat vseh teh dosežkov pa je okoli 40 milijonov SIT dobička. »To je rezultat intenzivnega dela pri trženju in povečanega komuniciranja s partnerji. S tem smo vnovčili tudi prednosti, ki jih imamo pred konkurenco, to sta kvalitetno delo in hitra odzivnost. Dejstvo namreč je, da v ERICu glede cen storitev ne moremo enakovredno konkurirati Zavodom za zdravstveno varstvo, katerih dejavnost deloma financira tudi zdravstvena blagajna. Naša prednost je lahko le v kvaliteti dela.«

Po tako uspešnem letu so, seveda, tudi načrti za letos smeli ali kot pravi mag. Mavec: »Za letos načrtujemo še naprej rast prihodkov med 5 in 6 odstotki in okoli 30 milijonov SIT več prihodkov. To načrtovanje je povsem realno, saj se usmerjamo na trge izven Šaleške doline, kjer že nekaj let uspešno povečujemo prihodke.«

Konec leta 2005 so v ERICu kupili novo opremo za vzorčevanje emisij v zrak. Da

je bila modernizacija te opreme nujna, pove podatek, da so lani zaradi zastarele opreme izgubili akreditacijo in vzorčenja niso smeli opravljati. Letos bodo znova opravljali kompletno storitev vzorčevanja emisij v zrak in kemijskih analiz. Konkurenca na tem področju ni velika, saj ima trenutno celotno pooblastilo le nekaj organizacij.

Zelo veliko se povezujejo z drugimi partnerji in sodelujejo pri ekoloških projektih, v katerih prispevajo tako imenovani tehnološki know-how.

ERICo še vedno več kot polovico svojega prihodka ustvari v Šaleški dolini, od tega največji delež v TE Šoštanj in nekoliko manjši v Premogovniku Velenje. Njegovi večji »domači« poslovni partnerji so MO Velenje, Komunalno podjetje, Gorenje in še druga industrija. Zanje izvajajo storitve, ki so obvezne z Zakonom o varstvu okolja, ter sodelujejo pri reševanju konkretnih okoljskih problemov.

Izven Šaleške doline pa največ prihodkov ustvarijo v komunalnih podjetjih, v industriji z monitoringi, občinah in ministrstvih.

»Večina naših storitev še vedno bazira v energetiki in eden naših zelo pomembnih partnerjev je HSE. Njegove investicije v gradnjo novih hidroenergetskih objektov posegajo tudi v naravo in ERICo lahko s svojim znanjem in strokovno usposobljenostjo zaposlenih optimizira posledice teh posegov s strokovno pripravo projektov, ki ščitijo okolje,« poudarja mag. Mavec.



mag. Marko Mavec

ERICo je svoje poslovne partnerje našel tudi v republikah bivše Jugoslavije. Lani so v Črni Gori sklenili odmevni posel, ki bo trajal slabo leto in pol. Skupaj z ESO-Techom so sklenili posel pri transportu pepela v TE Tuzla, pogovarjajo pa se še za nekaj novih ekoloških projektov. V Črni Gori imajo podpisano pogodbo za EKO Kosenico, to je ekološka vas, ki naj bi jo zgradili med Durmitorjem in Taro, in v marcu načrtujejo obisk na črnogorskem ministrstvu za ekonomijo, ki je pristojno za investicije v ekologijo.

Organizacijsko je ERICo razdeljen na oddelke, vendar je delo njegovih strokovnjakov timsko, projektno. »Naši strokovnjaki so zelo fleksibilni in sodelujejo pri različnih programih, ki jih izvajajo v posameznih oddelkih. To so programi raziskav, tehnoloških storitev in svetovanja za industrijo, monitoringov in okoljskih projektov ter kemijski laboratorij. Nekoliko ožje je naravnani program trajnostnega razvoja in izobraževanja. Ti programi tečejo strukturno skozi oddelke, sodelavci pa so organizirani projektno. Tako pri posameznih projektih sodelujejo različni strokovnjaki; v ERICu imamo namreč zelo veliko različnih profilov – od kemikov, biologov, geologov, gozdarjev, rudarjev do kmetijskih profilov. Prav ta široka paleta strokovnjakov nam daje možnosti, da se lahko lotimo različnih raziskav in zelo širokih projektov.«

Kot pred vsemi povezanimi družbami Premogovnika Velenje je tudi pred ERI-

Com privatizacija. Sedaj ima štiri ustanovitelje. Premogovnik Velenje ima 30-odstotni delež, njegova usmeritev pa je, da naj bi v povezanih družbah ne imel več kot 26-odstotnega.

»Skladno z dogovorom z vsemi našimi lastniki pripravljamo program prestrukturiranja. ERICo je zavod, torej ne deluje po zakonu o gospodarskih družbah, tem-

več po zakonu o zavodih. Njegova dejavnost pa je le v manjši meri raziskovanje, saj v večjem delu deluje kot gospodarska družba. Prav tako prihodek v celoti ustvarimo na trgu in ne skozi sistemske prihodke.

Sedaj smo v fazi, ko iščemo najugodnejšo obliko organiziranosti, ki bo zanimiva predvsem za lastnike in zaposlene.

Najverjetneje bo ERICo posloval v obliki dveh podjetij, ki bosta pravno ločeni, vendar zelo povezani. Kakršna koli bo ta oblika, pa naj bi zadržala prednosti tako zavoda kot podjetja in bila zanimiva za nove vlagatelje,« je sklenil direktor ERICa.

Diana Janežič

KNJIGA O PTICAH ŠALEŠKEGA POJEZERJA

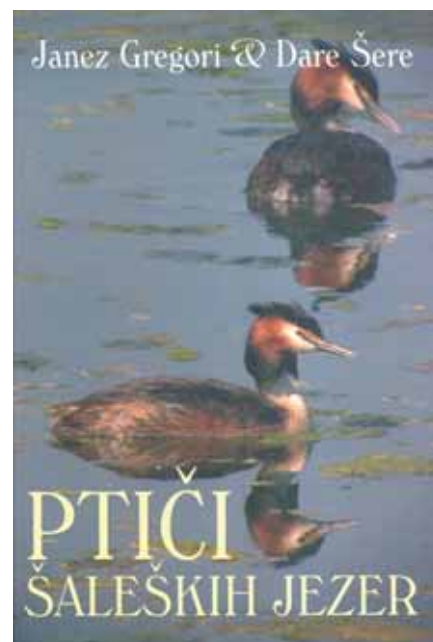
V začetku letošnjega leta je ob 130-letnici Premogovnika Velenje izšla knjiga Ptiči Šaleških jezer. Knjiga je izšla na pobudo velenjskega premogovnika. Avtorja sta biologa Janez Gregori in Dare Šere s Prirodoslovnega muzeja Slovenije, kjer so knjigo tudi izdali.

Nastanek knjige je vezan na obilico bogatega strokovnega materiala, ki se je nabral ob sistematičnem popisovanju živalskih vrst, predvsem ptic v okolici jezer po koncu izkopavanja premoga na območju Škal ter po okoljski sanaciji Velenjskega jezera sredi devetdesetih let. Prirodoslovni muzej je sodeloval pri naravovarstvenem vrednotenju območja, saj se je v tem času oblikovala (na žalost okoljevarstvenikov) nerealizirana ideja o Krajinskem parku Škale in zaščiti tega, s pticami bogatega območja naše doline. Knjiga na okoli 230 straneh bogato predstavlja življenjske prostore, kjer ptice bivajo, gnezdiijo in se zadržujejo. V knjigi je predstavljenih 215 vrst ptic, ki so gnezdilke v okolici jezer ali pa so pri nas zimski ali poletni gosti. To je zelo veliko število, če vemo, da so v Sloveniji ornitologi opazili okoli 390 vrst ptic. Med pticami, ki so stalne v tem okolju, je 90 gnezdilcev, tem pa se pozimi pridruži 85 vrst, ki se v okolici jezer zadržujejo, poleti pa 90 gostujočih vrst. Ker so ptice dober pokazatelj kvalitete okolja, sta avtorja ornitologa vesela predvsem tudi dejstva, da je v okolici jezer vse več ribojedih ptičev in nekaterih redkejših vodnih ter obvodnih vrst.



Siva gos (Anser anser) je bolj redek obiskovalec naših jezer, v letih 2001 in 2002 pa smo jo kar nekaj mesecev lahko opazovali v družbi labodov.
Foto: R. Ramšak

Kljub temu da je stanje okolja na območju Šaleških jezer bistveno boljše, avtorja opozarjata predvsem na dejstvo, da je treba pticam in drugim živalim tega območja zagotoviti dovolj prostora za gnezdenje in iskanje hrane. Zato so v preteklosti na območju med Škalskim in Velenjskim jezerom namestili ptičje gnezdilnice, ptice so obročkali in jih biometrično popisali, avtorja pa sta na predstavitvi knjige v Mestni knjižnici Velenje opozorila tudi na sonaravno upravljanje z okolico jezer. Ker ptice predvsem v zimskem času nimajo dovolj hrane, je nujno, da se bregovi jezer, mokrišča, ločje, trsje in druge oblike obvodne vegetacije ohranjajo in zaščitijo, saj ptice tu najdejo prepotrebno hrano in zavetišče. Knjiga je bogato opremljena, saj vsebuje obilico fotografij vseh najpomembnejših vrst ptic, ki so jih opazili ob naših jeze-



Na naslovnici knjige Ptiči Šaleških jezer avtorja Dareta Šereta sta stalna prebivalca Velenjskega jezera čopasta ponirka (Podiceps cristatus).

rih. Na treh četrtinah obsega knjige so sistematično predstavljene vrste, ki tukaj živijo, večinoma tudi s kvalitetnimi barvnimi fotografijami. Hobi obeh avtorjev je namreč tudi prirodoslovna fotografija. Knjiga predstavlja pomemben kamen v mozaiku domoznanske literature, zato si jo je vredno ogledati in jo tudi imeti na svoji knjižni polici, kljub manjšim nedoslednostim.

Matjaž Salej

S SRCEM ZA SRCE, S SRCEM ZA KORONAROGRAF

V začetku marca bodo v celjski bolnišnici dobili koronarograf, zelo pomemben aparat za invazivno srčno diagnostiko. Sredstva zanj so zbirali z obsežno donatorsko akcijo, ki se ji je pridružil tudi Premogovnik.



Največji donatorji skupaj z aktivisti Splošne bolnišnice Celje za nakup novega koronarografa. Tretji z desne direktor Premogovnika Velenje dr. Evgen Dervarič. foto Gordana Possnig

Regijsko akcijo je oktobra 2004 sprožilo novoustanovljeno humanitarno društvo Korona, katerega predsednica je mag. Frančiška Škrabl Močnik, dr. med., predstojnica kardiološkega oddelka Splošne bolnišnice Celje, kajti bolnišnica sama ne bi zmogla naložbe. S koronarografom bodo postavljeni temelji za nov program koronarografije, ki ga država doslej bolnišnici še ni financirala. Ministrstvo za zdravje je obljubilo, da bo program Splošna bolnišnica Celje dobila, ko bo nabavila aparaturu. Koronarograf bo pridobitev, ki bo pomembno dvignila raven zdravstvenega varstva za okrog 300.000 prebivalcev širše celjske regije.

Za izvajanje novega programa je več strokovnih razlogov. Naraščajoči trend srčno žilnih bolezni na Celjskem zelo vpliva na umrljivost. V mnogih primerih pušča hude posledice pri posameznikih in celotni družbi. Z nakupom koronarografa se bo bolnišnica opremila s sodobnim rentgenom za pravočasno odkrivanje vzrokov za nastanek srčnih infarktov in preprečevanje srčnih kapi.

Poleg diagnosticiranja bodo zdravniki neposredno zdravili koronarne žile s širjenjem in vstavljanjem žilnih opornic. Doslej so morali paciente voziti v Ljubljano in Maribor. Dobra tretjina ljudi umre zaradi bolezni srca in ožilja. Pravočasni medicinski ukrep zagotavlja trikrat manjšo smrtnost, zato je bistveno, da človek dobi pomoč pravočasno.

Naložba v nakup rentgenskega aparata, dobavo in montažo, dobavo dodatne opreme za invazivno srčno diagnostiko ter interventno kardiologijo, izdelavo projektne in tehnične dokumentacije ter izgradnjo prostora za kardiološko RTG diagnostiko bo znašala okrog 223 milijonov SIT.

Z dokončanjem te investicije bo Splošna bolnišnica Celje dobila vrhunsko diagnostiko in vrhunski medicinski program, ki ju doslej še ni imela. Medicinska preiskava s koronarografom stane povprečno milijon tolarjev, letno pa naj bi opravili med 600 in 1000 takšnih preiskav. Humanitarni akciji Korone se je do sedaj pridružilo več kot 13.200 posameznikov, podjetij, društev in pravnih oseb. Največji donatorji so z 20 milijoni SIT mestna občina Celje, Pivovarna Laško je prispevala 15 milijonov SIT, Zdravstveni dom Celje 10 milijonov SIT, Premogovnik Velenje in Štore Steel 5 milijonov SIT ter občina Žalec 4 milijone SIT. Doslej je bilo za koronarograf zbranih 175 milijonov SIT sredstev, akcija zbiranja pa se nadaljuje do namestitve koronarografa, do konca marca 2006.

NASVETI OB POJAVU PTIČJE GRIPE

Zaradi bližine žarišč ptičje gripe so Mestna občina Velenje, Zdravstveni dom Velenje in Veterinarska postaja Šoštanj pripravili posebno priporočilo za občane.



Poleg ukrepov, ki veljajo za vso državo in zadevajo predvsem rejce perutnine, opozarjajo ljudi tudi na previdnost ob stikih z drugimi pticami v naravi.

Vodne ptice ob jezerih v Šaleški dolini in ob reki Paki v tem času pustite pri miru. Predvsem labode ob jezeru ljudje radi hranijo in jih skušajo božati. Zdaj to odsvetujejo. Pticam se ne približujete, jih ne hranite ali se jih dotikajte, izogibajte pa se tudi stiku z njihovimi iztrebki. Na Škalskem jezeru je zaenkrat 23 labodov, kar je precej več kot v toplejšem delu leta, ko jih tam običajno domuje sedem do devet. Pozimi se jih tam zadržuje več, saj nekateri priletijo od drugod. Zaenkrat so videti zdravi.

Bodite previdni, če naletite na mrtvo ptico. V nobenem primeru se je ne smete dotikati, najdbo sporočite, pokličete lahko center za obveščanje (številka 112), celjski območni urad Veterinarske uprave (541-93-36 ali 041-645-778), dopoldne pa lahko pokličete tudi Vete-

rinarsko postajo Šoštanj, ki ima številko 891-11-46. Zdravstveni delavci še opozarjajo, da bodite dosledni pri osebni higieni in si čim bolj pogosto in temeljito umivajte roke.

Še nekaj napotkov ob nevarnosti ptičje gripe!

Gibanje ljudi ni omejeno, svetovna zdravstvena organizacija, ne odsvetuje potovanja. Svetujejo pa veliko previdnost na območjih, kjer je izbruhnila ptičja gripa. Posebej izogibanje krajev, kjer bi lahko prišli v neposredni stik s perutnino.

V Sloveniji in EU ne obstajajo omejitve pri gibanju nepernatih živali. Bližajo se šolske počitnice, zato nekateri zanima, ali je mogoče psa, mačko peljati s seboj na zimske počitnice. Odgovor je: omejitve pri gibanju psov in mačk ni.

Kaj če pride v stik z mrtvim labodom pes ali mačka? Je mogoča okužba človeka prek mačke in psa? Po razpoložljivih podatkih psi in domače mačke še niso bili okuženi z virusom ptičje gripe,

divje mačke v živalskem vrtu pa so bile. Teoretična možnost okužbe tako obstaja. Pse na vrvice, torej!

Ali lahko krmimo ptice pevke?

Ptice pevke po razpoložljivih podatkih niso ogrožene. Kljub temu se svetuje previdnost pri nastavljanju hrane v krmilnice. Uporabite rokavice, ki jih nato zavržete, umijte si roke. Morebitnih mrtvih ptic se v nobenem primeru ne dotikajte!

Kaj naredimo s čevlji po sprehodih ob ribnikih? Je potrebno razkuževanje?

Odsvetovano je sprehajanje ob ribnikih! Ali lahko jemo mehko kuhana jajca?

Spletne strani napotkov za ukrepanje ob ptičji gripi odsvetujejo uživanje mehko kuhanih jajc. Ne samo zaradi ptičje gripe, tudi zaradi možnosti salmonelle. Uživanje ustrezno pregledanega in obdelanega piščančjega mesa ni nevarno. Svetujejo pa dobro pečene piščance - brez krvavih delov ob kosteh.

Zbrala Dragica Marinšek

ČOKOLADA ZA ŽELODEC, DUŠO IN SRCE

»Tistega leta so na božični večer veverica Mica in njeni gozdni prijatelji prvič jedli čokolado z lešniki. Bila je tako neznansko slastna, da se je njena hvala bliskovito razširila po vsej deželi. Tako je Mica začela z velikim veseljem delati lešnikovo čokolado: zase, za gozdne prijatelje, pa tudi sladkosnedi otroci so jo že poizkusili.«

Tako kot Valentinovo smo tudi čokolado uvozili iz Amerike. Gojenje in uporaba kakava, s tem pa se začenja zgodovina čokolade, se prvič omenja z Maji v 1. tisočletju našega štetja. Aztekom so se zdela kakavova zrna tako dragocena, da so jih uporabljali kot plačilno sredstvo. Med Evropejci so skrivnosti čokolade skupaj z novo celino prvi odkrivali Španci, prek njih pa tudi ostali evropski narodi.

Čokolada. Samo užitek in sladka razvada?

Beseda zveni zapeljivo. Vabita nas kakav in sladkor, sestavine, kot so flavonoidi in katehini, serotonin in feniletilamin, pa nam nudijo še nekaj več. Sam ne vem, kdaj se mi je po ustih prvič razlil okus slastne čokolade. Kasneje se spominjam pričakovanja, veselja in sladkosti, ki sem jih doživljal ob odhodu v staro tržnico, kjer mi je prijazna trgovka za pičlih 25 starih dinarjev ponudila Krašovo Životinjsko carstvo. Drobnja ploščica in sličica živali. Več užitkov hkrati. Za usta in dušo, za potešitev radovednosti, za izpopolnitev praznega mesta v albumu in soočenje s številnimi živalmi tujega sveta. Ob pičlih virih informacij in skromnem tisku, ki mi je bil davnega 1958 dosegljiv, so bile sličice več kot dobrodošle.

Takrat, pa še mnogo let kasneje nisem vedel, da ima čokolada tudi ugoden vpliv na zdravje in počutje. Vrsto let je veljala za skoraj prepovedano živilo, polno sladkorja in maščob, ki dviguje holesterol,

maši žile in povzroča debelost. Svoje so z bojznijo pred zobnim kariesom dodali še stomatologi.

Stari Azteki so verjeli, da je čokolada vir modrosti. Legendarni azteški vladar Montezuma je bil pravi ljubitelj čokolade. Na današnji sloves čokolade kot afrodisiaka pa je vplivala legenda o tem, da naj bi vsak večer pred vstopom v harem popil čašo čokoladne pijače za bogove.

Sestavine čokolade kofein, teobromin in feniletilamin lahko povežemo z mitološkim vplivom na spolnost. Kofein učinkuje kot stimulant, teobromin stimulira srčno mišico in živčni sistem, feniletilamin (ima podoben učinek kot amfetamini in aktivne substance v marihuani) pa domnevno izboljšuje razpoloženje in učinkuje proti depresiji.

Čokolada. Za zdravje ali zdravju škodljiva?

Čokolada danes piše povsem drugačno zgodbo. Številni ljudje verjamejo izsledkom raziskave, opravljene med 8.000 moškimi, povprečne starosti 65 let, ki je pokazala, da redni uživalci čokolade živijo v povprečju kar leto dlje. Čokolada namreč vsebuje antioksidante, ti pa dokazano preprečujejo mašenje žil in s tem boleznimi srca in ožilja.

O antioksidantih smo doslej že veliko govorili. Najdemo jih v zelenjavi, zelenem čaju... in znanstveniki trdijo, da pripomorejo k zaustavitvi raka. Z antioksidanti poimenujemo močno kombinacijo hranil in encimov, ki pomagajo ščititi naše

telo pred kvarnim vplivom prostih radikalov. Številne raziskave potrjujejo, da imajo antioksidanti pomembno aktivno vlogo pri preprečevanju prek 200 boleznih modernega sveta. Velja prepričanje, da so danes antioksidanti povsem enako pomembni, kot je bil v letu 1940 pomemben penicilin. Antioksidanti izboljšajo celično obrambo proti škodljivim prostim radikalom, s tem pa preprečijo nastanek cele vrste boleznih. Preprečijo lahko tudi razvoj ateroskleroze.

Vitamini E, A, C, betakaroten, cink, mangan, selen, koencim Q-10 in aminokislinski metionin in cistein so najvažnejši antioksidantni elementi, ki jih lahko vnesemo v telo, da bi preprečili negativne učinke prostih radikalov.

Pomemben antioksidant so tudi flavonoidi. Najdemo jih v listih nekaterih rastlin, v rdečem vinu in rdeči pesi. Izboljšajo pretok krvi skozi možgane, povečajo aktivnost živčnih celic, izboljšajo funkcijo pomnjenja in ščitijo možganske celice pred poškodbami. Dokazano izboljšajo tudi pretok krvi skozi okončine. Ob rednem uživanju se redkeje pojavljajo utrujenost, pozabljivost, depresije, glavoboli in šumenje v ušesih.

Tudi kakav vsebuje visok delež antioksidantov. Primerjamo ga lahko s količino antioksidantov v česnu. Kakavov izcedek, ki ga pridobijo s stiskanjem kakovih zrn, vsebuje največji delež antioksidantov. Prisoten je v mlečnih in temnih čokoladnih izdelkih, ni pa prisoten v beli čokoladi. Torej, temnejša je čokolada, več kakava vsebuje in tako tudi več antioksidantov. Znanstveniki so

potrdili, da ne gre le za visok delež antioksidantov, ampak celo za izjemno kvalitetne antioksidante, ki naj bi presejali moč vitamina C in E.

Ne samo za ljubezenske srčne težave, čokolada je tako koristna tudi za srce. Po pričevanju raziskovalcev naj bi vsebovala polifenole, kemijske spojine, ki so znane po tem, da dobro učinkujejo na delovanje srca. V čokoladni ploščici je približno taka količina polifenolov kot v kozarcu rdečega vina. Polifenoli preprečijo oksidacijo LDL holesterola ("slab" holesterol) v obliko, ki poškoduje arterije.

Dokazali so tudi, da čokolada zviša raven "dobrega" holesterola za 10 odstotkov in tako tudi zmanjša tveganje srčnih komplikacij za 20 odstotkov. Po mnenju raziskovalcev z Inštituta za hrano in prehrano v Rimu pa je temna čokolada veliko bolj zdrava kot mlečna čokolada, saj zvišuje nivo antioksidantov, ki pomagajo pri preprečevanju bolezni srca in ožilja. Mleko namreč absorbira antioksidante v čokoladi in onemogoči njihovo delovanje.

Flavonoidi imajo pomembno vlogo v regulaciji krvnega tlaka. Prebivalci, ki živijo ob obali centralne Amerike in uživajo veliko kakava, imajo izredno redko povišan krvni tlak, kljub temu da je nji-

hova tradicionalna prehrana izrazito slana. Skrivnost je očitno v velikem vsakodnevnem vnosu antioksidantov, ki jih dobe s pitjem kakava.

Flavonoidi ugodno vplivajo tudi na raven nitro oksida, ki ima pomembno vlogo pri širjenju krvnih žil. Pretok krvi je tako živahniji in tkiva bolje prekrvljena. Boljši pretok je tudi posledica učinka na krvne ploščice. Pod vplivom tvorjenja krvnih strdkov je tako bistveno manjša.

Čokolada je dobro energetsko hranivo, še posebej, če je pripravljena v žitnih rezinah. Prav tako pa je tudi dober antidepressiv. V zadnjem času jo ponujajo tudi lepotilni saloni. Pa ne v obliki ploščic ali napitka, ampak v obliki čokoladnih kopeli. Menda posebej dobro učinkuje na kožo in ji daje mladostni videz. Tako kot pri vseh stvareh v življenju pa velja tudi pri čokoladi zmernost. Z veseljem si bomo kdaj pa kdaj privoščili ploščico temne čokolade, da nas pomiri in vzradosti, da nam napolni želodec, poboža čustva in srce, da nam odpre žile in požene kri.

Prim. Janez Poles, dr.med.-internist

Kako se je čokolada iz pijače spremenila v hrano?

V obliki hrane se je čokolada prvič pojavila kot dodatek roladam in tortam okrog leta 1670. Do čokolade v obliki tablice, kakor jo poznamo danes, pa je preteklo še precej časa. V letu 1795 je dr. Joseph Fry iz Bristola v Angliji prvič uporabil parni stroj za mletje kakavovih zrn, prav ta izum pa je omogočil proizvodnjo velikih količin čokolade. Okoli leta 1874 je podjetje Fry and Sons začelo prodajati "Chocolat Delicieux a Manger" (čokoladna jed), za katero menijo, da je bila prva čokoladna tablica v zgodovini.

Da sta kakavin z njim čokolada takšna, kot ju poznamo in imamo radi danes, so bile v zgodovini zaslužne številne inovacije. Nizozemec Van Houten je leta 1828 iznašel postopek obdelave kakavovih zrn, s katerim je iz zrn iztiskal kakavovo maslo. Proces, zaradi katerega se poveča topnost kakava, je omogočil masovno proizvodnjo in prodor kakava in čokolade iz krogov elite do ljudskih množic. Za nastanek danes najbolj priljubljene, slajše mlečne čokolade, je zaslužen Švicar Daniel Peter, ki je po dolgih osmih letih poskusov izumil postopek za izdelavo trde čokoladne tablice z dodatkom mleka.

Kako pravilno uporabljati čokoladne oblive?

Tablico čokolade razlomimo in segrevamo na vodni kopeli - voda ne sme vreti. Med občasnim mešanjem popolnoma raztopimo obliv. Najbolj priporočljiva temperatura obliva med raztapljanjem je 45°-50°C. Nato obliv med mešanjem ohladimo, da se začne rahlo gostiti. Šele takrat ga uporabimo za oblikovanje slaščic. Pri rezanju slaščice uporabljamo nož, ki ga pomakamo v vročo vodo. Tako preprečimo, da bi obliv pri rezanju pokal.

Ob tem še nasvet: če želite zares tekoč obliv, čokoladi dodajte zelo kakovostno rastlinsko maščobo ali olje. Maslo in margarina vsebujeta vodo, zato za mešanje s čokolado nista primerna, če želimo, da obliv ohrani svoje lastnosti.



foto Hans

VELESLALOM 2006

Športno društvo je 11. februarja na Golteh izpeljalo zaključno tekmovanje v veleslalomu za leto 2006, pred tem pa v januarju in februarju dve izbirni tekmi. Udeležba je bila na vseh treh tekmovanjih dobra, boji pa zagrizeni, a tudi polni užitkov.



Rezultati finalnega tekmovanja!

Moški

do 30 let:

1. Zdenko Pesjak, Zračenje, 34,95
2. Uroš Petre, Strokovne službe, 36,17
3. Tomaž Zajc, Zračenje, 36,72

30 - 40 let

1. Franjo Mazaj, Strokovne službe, 35,40
2. Danilo Rednjak, Strokovne službe, 35,57
3. Uroš Bogataj, HTZ, 35,79

40 - 50 let

1. Drago Rošer, Klasirnica, 35,07
2. Janez Gorjanc, Proizvodnja, 35,60
3. Robi Doler, HTZ, 36,06

Nad 50 let

1. Drago Tamše, HTZ, 41,11
2. Drago Viher, Klasirnica, 42,27
3. Drago Lovrec, Priprave, 43,82

Ženske

Do 30 let

1. Nina Druks, Strokovne službe, 44,87
2. Andreja Suzič, Strokovne službe, 47,46
3. Medarda Kramer, Strokovne službe, 50,51

30 - 40 let

1. Anita Rednjak, Strokovne službe, 43,75
2. Natalija Lah, Strokovne službe, 43,92
3. Romana Ramšak, HTZ, 54,69





Nad 40 let

1. Štefka Lesjak, Strokovne službe, 45,62
2. Romana Podvratnik, Strokovne službe, 45,71
3. Irena Lukaček, Strokovne službe, 46,62

Ženske absolutno

1. Anita Rednjak, Strokovne službe, 43,75
2. Natalija Lah, Strokovne službe, 43,92
3. Nina Druks, HTZ, 44,87

Moški absolutno

1. Zdenko Pesjak, Zračenje, 34,95

2. Drago Rošer, Klasirnica, 35,07

3. Franjo Mazaj, Strokovne službe, 35,40

Ženske ekipno

1. Strokovne službe
2. HTZ

Moški ekipno

1. Strokovne službe
2. Zračenje
3. HTZ

Foto B. Smagaj

ŠPORTNO DRUŠTVO VABI!

10-urni začetni in nadaljevalni tečaj plavanja v bazenu Velenje

Tečaj bo potekal od ponedeljka do petka od 6. do 17. marca 2006 med 19. in 20. uro.

Cena tečaja je za otroke 2.500 SIT, za odrasle pa 3.500 SIT.

Prijave in informacije na sedežu društva ali po telefonu 899-6424 ali int. 1820.

Zimski teniški turnir v soboto, 25. marca, ob 16. uri.

Turnir bo potekal med žrebanimi dvojicami v Beli dvorani. Prijavnina je **600 SIT**.

Za hrano in pijačo bo poskrbljeno.

Pare bo določil žreb. Vsak igralec tekmuje na lastno odgovornost.

Prijave in informacije: osebno pri športnem društvu ali po telefonu 899-6424 ali int. 1820.

Športni dan na Golteh, v soboto, 18. marca 2006

Smučali in tekmovali bomo v veleslalomu na Lahovnici. Start tekmovanja ob 10. uri.

Člani kupijo karte s 30-odstotnim popustom ob predložitvi **članske izkaznice ŠD** pri blagajni v Žekovcu.

Za hrano in pijačo poskrbljeno od 11. do 13. ure v hotelu Golte. Blok dobite ob prijavi pri ŠD - **prijavnina 600 SIT**.

Razglasitev rezultatov ob 12. uri na Treh plotih.

Nagrade:

- najhitrejši prejme prehodni pokal,
- nagrade pa tudi za najboljše smučarje.

Prijave in dodatne informacije do srede, 14. 3. 2006, na sedežu društva ali po telefonu 899-6424 ali int. 1820.

Člani ŠD tekmujejo na lastno odgovornost, otroci, mlajši od 18 let, lahko tekmujejo s soglasjem staršev. Preživite dan v naravi in dodajte drobtinico za izboljšanje svojega zdravja!

ZIMSKA PREVENTIVA JE SPODBUDA ZA VADBO

Sestavni del preventivnih programov, ki potekajo v poletnih mesecih, je tudi zimska preventiva. Udeležijo se jo lahko udeleženci letne preventive, če je prostor, pa se vanjo lahko prijavijo tudi drugi zaposleni.

Sodelavka, ki slednje pravilo izrabljuje z veseljem, je **Zdenka Čekon**, ki se v skladu s pravili sicer v letno preventivo prijavi vsako drugo leto. V januarju in februarju pa je skupaj z okoli 20 udeleženci pridno vadila v telovadnici Term Topolšica. Vadba je potekala dva krat na teden pol ure, potem pa je udeležencem na voljo še kopanje v bazenu term ali savnanje. Srečan je bilo za eno skupino deset.

Zdenka Čekon: »Že po naravi sem športni tip in udeležujem se akcij športnega društva. Rada plavam, smučam, hodim, k rekreaciji me pritegne tudi dobra družba. Zimska preventiva v Topolšici mi odgovarja in se je bom udeleževala, dokler bo mogoče.

Vodi jo terapevtka zdravilišča, Najprej naredimo nekaj vaj za ogrevanje, nato pa delamo vaje za različne dele telesa. Letos smo vadili prvič s telovadnimi žogami, in ta vadba je zelo zanimiva.

Zimska preventiva je spodbuda k rekreaciji, vsekakor pa ima vsaka vadba učinek, če se je resno lotiš in redno vadiš. Mene različne oblike rekreacije ohranjajo v dobri kondiciji, ki sem je toliko bolj potrebna kot vodja knjigovodstva zaradi pretežno sedečega dela. Lahko se pohvalim, da sem v 31 letih delovne dobe imela le 5 dni bolniškega izostanka, pa še to zaradi poškodbe!«

Eden od udeležencev zimske preventive je bil tudi **Mirko Trebičnik**, ki se letne preventive ni udeležil še nikoli, zimske pa se redno udeležuje. Trebičnik: »Takšno obliko rekreacije sem z veseljem obiskoval še, ko sem delal v ESO, zdaj pa se tudi prijavim vsako leto. Odgovarja mi način telovadbe pod vodstvom terapevtke, vaje, ki jih delamo, nato pa plavanje v bazenu.



Zdenka Čekon, spredaj desno, Mirko Trebičnik, drugi z leve



Takšen način je tudi spodbuda, da telovadim, kajti sicer se težko pripravim ali si vzamem čas, da bi sam telovadil doma. Je pa, seveda, premalo le desetkratna vadba, lahko bi bila celo leto. Ocenjujem, da sem v dobri kondiciji, čeprav kakšen poseben športnik nisem.

Poleti rad kolesarim, hodim okoli jezer, veliko plavam, rad se savnam.

Člani športnega društva smo vsi štirje člani naše družine in se udeležujemo tudi akcij društva, namenjene vsem članom.«

Diana Janežič

GRIPA IN PREHLAD

Prehlad spada med najpogostejše virusne okužbe zgornjih dihal. Običajno se začne z bolečinami v žrelu. Oteženemu požiranju sledijo znaki prehlada: izcedek iz nosu, kihanje, hripavost in suh kašelj. Prehlad se običajno konča po tednu dni. Lahko traja tudi do dva tedna, pri blagih okužbah pa samo dva do tri dni. Pri nekaterih bolnikih se razvijajo okužbe obnosnih votlin ali srednjega ušesa. Okužbe srednjega ušesa so pogoste pri otrocih.

Gripa (influenca) je zelo nalezljiva in pogosta okužba dihalnih poti. Povzročajo jo virusi, ki prizadenejo nos, žrelo in pljuča. Običajno jo spremljajo povišana telesna temperatura, mrazjenje, suh kašelj, glavobol, bolečine v mišicah in sklepkih ter utrujenost. Bruhanje in driska se pri odraslih redko pojavita. Trebušna gripa nima nič skupnega z običajno gripo, saj jo povzroča drug virus.

Razlike med prehladom in gripo

Prehladna obolenja se pojavljajo vse leto, najpogostejša pa so jeseni in pozimi. Gripa je bolj sezonska in se pojavlja od konca oktobra do sredine aprila. V povprečju imamo desetkrat več možnosti,

da zbolimo za prehladom kot za gripo, ki je veliko resnejše obolenje kot prehlad.

Kako se prehlad prenaša?

Prehlad povzroča več kot 200 različnih vrst virusov. Najpomembnejša skupina so rinovirusi, ki naj bi povzročili 30 do 35 % prehladnih obolenj.

Prehlad običajno prinesejo v družino otroci. Člani družine zbolejajo v časovnih presledkih od dva do pet dni. Viruse, ki povzročajo prehlad, najpogosteje z rokami prenesemo na nosno sluznico ali na očesno veznico in tako povzročimo obolenje. Na predmetih, npr. na svinčnikih, knjigah ali kavnih skodelicah, preživijo virusi celo nekaj ur.

Osebe, ki so prebolele prehlad, izločajo viruse različno dolgo - od štiri dni do tri tedne. Otroci jih izločajo dlje kot odrasli. Ali se lahko izognemo prehladu?

Zaščito telesa proti mikrobom predstavljajo predvsem koža in sluznice, ki preprečujejo, da bi mikrobi vdirali v notranjost telesa. Nekaterim mikrobom to uspe in tako lahko povzročijo različne okužbe. Telo je za tako obrambo razvilo

imunski sistem, ki z zapletenim delovanjem neprestano prepoznava najrazličnejše tujke in se bojuje proti njim. Prehladu se bomo uspešno ubranili le, če bomo ustrezno okrepili obrambne sposobnosti telesa.

- Poskrbite za uravnoteženo prehrano, bogato z vitamini in minerali in jo razporedite v pet obrokov.
- Redna telesna vadba in gibanje na svežem zraku tudi pozimi utrjujejo naše telo.
- Izogibajte se prekomernemu uživanju alkohola, kave in kajenju.
- Izogibajte se javnih, zaprtih prostorov, kjer je hkrati veliko ljudi.
- Dihajte skozi nos, ki je odličen filter za viruse, poleg tega pomaga ogreti zrak.
- Nikakor ne pozabimo še na kasične preventivne ukrepe:
- Roke si pogosto **umivajte z milom** in s toplo vodo.
- Z rokami se ne dotikajte nosu in oči.
- Uporabljajte papirnate robčke in jih takoj po uporabi zavrzite.
- Od tistega, ki kašlja ali kiha, se oddaljite vsaj za en meter.

Zahvala

Ob smrti mojega očeta

Jožeta Juvana

se zahvaljujem sindikatu Premogovnika Velenje in sodelavcem v skupini za odpraševanje za darovano cvetje in denarno pomoč.

Jože Juvan z družino

Zahvala

Ob izgubi dragega moža, očeta in dedija

Luka Usarja

se zahvaljujemo kolektivu Premogovnika Velenje za darovano cvetje ter rudarjem v častni straži, godbenikom in vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Sin Rafko z družino

OBVESTILO O DELITVI MALIC ZA DOMOV



Obveščamo vas, da bo **31. marca 2006** prenehala delovati enota podjetja GOST na Kidričevi 57, kjer so delili malice za domov.

Te malice boste imetniki blokov lahko prevzemali od **1. aprila 2006** dalje v okrepčevalnici NOP na Partizanski 78 po naslednjem urniku:

- **ponedeljek, sreda, četrtek: 6.15 - 11.30,**

- **torek in petek: 6.15 - 14.30.**

Še vedno pa lahko bloke vnovčite v drugih Gostovih obratih: Restavracija Jezero, Okrepčevalnica Arkada, Ribiški dom, Šolski center Velenje.

Obveščamo vas tudi, da se **1. marca 2006** cena vseh artiklov v avtomatih Delikomati in Automatic Servisu dvigne za 10 SIT in bo po novem znašala 60 SIT.



MLB d.o., Trg republike 2, 1520 Ljubljana foto: Dalj R I H

Nakup, gradnja ali obnova nepremičnine je velika stvar. Tako velika, da jo brez svetovanja finančnih strokovnjakov in pomoči stanovanjskega kredita posameznik le težka izpelje.

Pripravljene imamo kredite za vse namene, med njimi je prav gotovo tak, ki bo prilagojen vašim željam in potrebam.

Vabimo vas, da se **oglasite v najbližji poslovalnici NLB** in skupaj z našim strokovnjakom izberete kredit, ki vam bo najbolj ustrezal. Obširnejše informacije o stanovanjskih kreditih NLB pa dobite tudi **na spletnem naslovu www.nlb.si** ter **na brezplačni številki 080 15 85.**



ljubljska banka

Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana

Podružnica Savinjsko-Šaleška

Smučišče Peca nad Pliberkom (Petzen ob Bleiburg) - NOVO

Smučišče Peca nad Pliberkom, avstrijska Koroška, ki leži na obronku Karavank, ima zaradi klimatskih razmer in lege sneg od začetka decembra do konca marca. Letoŝno sezono načrtujejo obratovanje do predvidoma 26. marca.

Najmoderneŝe naprave za zasneŝevanje omogočajo odlične pogoje na progah po vsej dolŝini do doline.

Kabinska ŝiĉnica s kabinami po 6 oseb popelje goste na nadmorsko viŝino 1.700 m na smuĉarsko cono »Sedem koĉ oz. Siebenhütten«.

Z vleĉnico »Sedem koĉ« (Siebenhütten) pa se nato povzpnete na nadmorsko viŝino 1.900 m.

Smučišče Peca/Petzen je primerno tako za zahtevne smuĉarje kot tudi za vso druŝino.

Razpolaga z naslednjimi napravami:

1 kabinska ŝiĉnica s kabinami po 6 oseb, 4 vleĉnice, 1 otroŝka vleĉnica, 1 vleĉnica za najmlajŝe »Ĉarobna preproga«, 25 km smuĉišĉ vseh teŝavnostnih stopenj, 12 km proga v dolino.

Za najmlajŝe:

Petzijev otroŝki svet s »Ĉarobno preprogo«, otroŝki »ski-dooji«, otroŝki bar in ŝe veĉ.

Smuĉarska ŝola ter izposoja smuĉi v dolini.

V domaĉih koĉah se lahko okrepcate ob pokuŝanju kulinaricnih dobrot avstrijske Koroŝke ter si naberete novih moĉi v smuĉarskem vzduŝju.

Obratovalni ĉas:

vsaĉ dan od 9. do 16. ure.



Pomladna UPC Telemachova akcija (na podroĉju KRS Velenje)



Telemachov internet

Paket	Hitrost (kbps)	Cena
MINI	256/128	4.990 SIT
STANDARD	1538/384	6.990 SIT
TROJKA	3072/512	8.700 SIT

* Akcija velja le za nove naroĉnike v blokih, kjer obstaja kabljska napeljava (v hiŝah 50% popust na prikljuĉnino), ki se hkrati odloĉijo za nakup Telemachovega interneta za 24 mesecev.

veĉ o akciji na

080 22 88

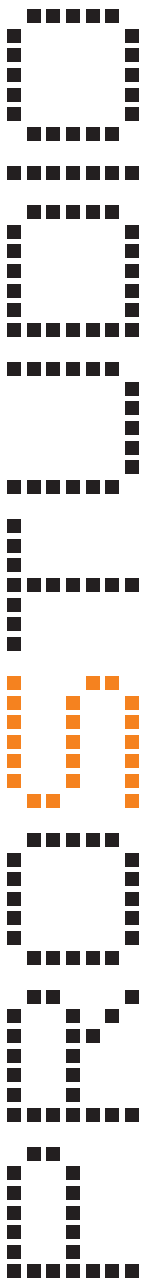
www.upctelemach.si

3 ure brezplaĉnih raĉunalniŝkih inŝtrukcij na domu

in brezplaĉni protivirusni program:
Panda Software antivirus



UPC
TELEMACH



HTZ Velenje, I.P., d.o.o.
PC PROSTUDIO, Štrbenkova 12, Velenje
www.prostudio.si

KOPIRANJE

črnobelo, barvno, kopiranje načrtov
do formata A0, zlaganje načrtov, tiskanje na
digitalnih laserskih strojih,
oddajanje fotokopirnih
strojev v najem

VEZAVE DOKUMENTOV

spiralna, toplotna, vezava diplomskih nalog

GRAFIČNA DEJAVNOST

grafično oblikovanje, printi večjih formatov,
izdelava transparentov, kaširanje, tisk na tekstil,
razrez iz folije, plastificiranje, okvirjanje

MULTIMEDIJSKI PROGRAM SHAPE CD

mediji CD/DVD poljubnih oblik,
prazni ali z vsebino, s potiskom in embalažo



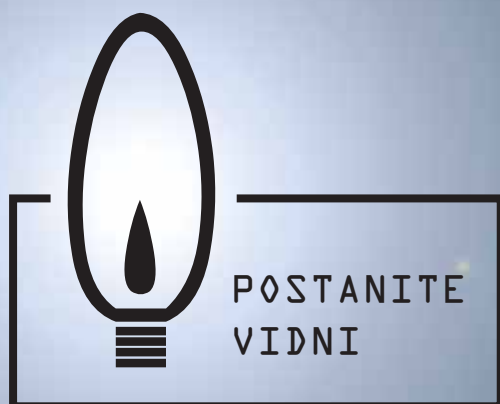
OGLAŠEVANJE

nadcestni transparenti (Velenje, Celje)
oglasne površine na Golteh
ležalniki na smučiščih in bazenih
jumbo plakati
(Velenje, Dravograd in Slovenj Gradec)
obcestne svetilke
(Radlje, Dravograd, Ravne na Koroškem)
oglasni prostor v časopisu Rudar

ELEKTRONSKO ARHIVIRANJE

arhiviranje poslovno-tehnične dokumentacije

STOPITE IZ TEME IN POSTANITE OGLAŠEVALEC V RUDARJU!



**PONUJAMO
VAM MOŽNOST
OGLAŠEVANJA
V NAJBOLJ
BRANEM
MESEČNIKU
V ŠALEŠKI
DOLINI.**

Pokličite
telefon
03 5871 774,
GSM: 051 301 634
ali pošljite pošto
na elektronski naslov
david.koren@rlv.si